

Biuletyn Prawa Karnego nr 3/12

Biuletyn Prawa Karnego jest opracowywany przez Zespół Prawa Karnego, Wojskowego i Europejskiego Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego. Jego celem jest dostarczenie bieżącej informacji z zakresu szeroko rozumianego prawa karnego. Biuletyn dzieli się na następujące działy:

1. Orzecznictwo Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

W tym dziale prezentowane jest bieżące orzecznictwo obu izb Sądu Najwyższego z okresu bezpośrednio poprzedzającego ukazanie się kolejnego numeru biuletynu. Założeniem tego działu jest omówienie wszystkich orzeczeń w sprawach karnych wydawanych przez Sąd Najwyższy, w których dołączono pisemne uzasadnienie. Dział ten zawiera także informacje o pytaniach prawnych, jakie wpłynęły do Sądu Najwyższego oraz przedstawia omówienie bieżących spraw znajdujących się na wokandzie SN.

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

W dziale tym zamieszczone są bieżące informacje o sprawach rozpoznawanych w Trybunale Konstytucyjnym związanych z prawem karnym, jak również o wydanych przez Trybunał Konstytucyjny orzeczeniach.

3. Zmiany w prawie

Dział ten poświęcony jest informacji o uchwalonych i wchodzących w życie aktach normatywnych z zakresu prawa karnego, a także o pracach legislacyjnych rządu i parlamentu.

4. Analizy

W dziale Analiz publikowane są opracowania i analizy z zakresu stosowania prawa karnego przygotowywane przez Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego.

5. Informacja Międzynarodowa

W dziale Informacji Międzynarodowej zamieszczane są aktualne informacje dotyczące działalności legislacyjnej i orzeczniczej organów i trybunałów międzynarodowych, a także informacje o obowiązujących aktach prawa międzynarodowego odnoszących się do prawa karnego. W tej części Biuletynu prezentowane są także bieżące informacje o działaniach podejmowanych w ramach Unii Europejskiej mających związek z prawem karnym.

6. Przegląd książek i czasopism

W dziale tym anonsowane są nowe publikacje z zakresu prawa karnego.

Zarówno bieżący, jak i poprzednie numery Biuletynu, są umieszczone na stronie internetowej Sądu Najwyższego (www.sn.pl).

Ze względów redakcyjnych do cytowanych w Biuletynie orzeczeń wprowadzane są niekiedy dodatkowe zwroty lub zdania. Owe uzupełnienia wpisywane są nie kursywą, lecz zwykłą czcionką i umieszczane w nawiasach.

Zespół przygotowujący Biuletyn będzie wdzięczny za wszelkie uwagi, które pomogą udoskonalić formę przekazywanych informacji.

dr Michał Hudzik
Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego;
Izba Karna Sąd Najwyższy
astkmh@sn.pl

Spis treści

1. Orzecnictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa	5
1.1. Uchwały i postanowienia – KZP.....	5
1.1.1. Powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów jako oskarżyciel publiczny w sprawach o wykroczenia.....	5
1.1.2. Dopuszczalność sprostowania w wyroku personaliów.....	5
1.1.3. Wada proceduralna a zakazy dowodowe.....	6
1.1.4. Jawność posiedzeń	6
1.1.5. Cudza rzecz ruchoma w rozumieniu art. 278 § 1 k.k. i art. 284 § 1 k.k. a współwłasność	7
1.1.6. Pojęcie „młodocianego” w prawie karnym.....	7
1.2. Orzeczenia w sprawach kasacyjnych.....	7
1.2.1. Przedawnienie karalności wykroczenia w wypadku wszczęcia postępowania	7
1.2.2. Rozłączny charakter przepisów art. 5 § 2 k.p.k. i art. 7 k.p.k.	8
1.2.3. Rozstrzyganie w przedmiocie stopnia społecznej szkodliwości czynu; zakres pojęcia pokrzywdzonego; charakter i przedmiot ochrony przestępstwa nadużycia uprawnień przez funkcjonariusza publicznego; powaga rzeczy osądzonej wynikająca w związku z prawomocnym umorzeniem postępowania przygotowawczego	9
1.2.4. Moc dowodowa zaświadczeń o stanie zdrowia oskarżonego pozbawionego wolności wydawanych przez lekarzy szpitala przy zakładzie karnym; prawidłowe konstruowanie uzasadnienia orzeczenia sądu II instancji	15
1.2.5. Konsekwencje zaniechania wydania postanowienia o oddaleniu wniosku dowodowego.....	18
1.2.6. Nierozpoznanie wniosków o doprowadzenie oskarżonego na rozprawę odwoławczą jako naruszenie prawa do obrony	19
1.2.7. Sprzeciw oskarżyciela w odniesieniu do zmian dokonanych przez sąd we wniosku o skazanie bez rozprawy	20
1.2.8. Rozciągnięcie zakazu określonego w art. 69 § 3 k.k. na sprawców, którzy z popełniania przestępstw uczynili stałe źródło dochodu	21
1.2.9. Prawidłowe pouczenie podejrzanego o przysługujących mu uprawnieniach a naruszenie prawa do obrony	22
1.2.10. Znaczenie prawne dowodu rejestracyjnego	25
1.2.11. Górna granica zagrożenia karą przy braku jej wyraźnego określenia w ustawie	27
1.2.12. Grunt rolny a miejsca, gdzie odbywa się ruch lądowy pojazdów	28
1.2.13. Istotnie różniące się w wyrokach oceny prawne tego samego zdarzenia a zasada samodzielności jurysdykcyjnej; znamiona przestępstwa rozboju.....	29
1.2.14. Dokonywanie przez sąd oceny nowych faktów i dowodów zgłoszonych we wniosku o wznowienie postępowania	32
1.2.15. Obowiązek wysłuchania skazanego przed wydaniem postanowienia w przedmiocie wykonania kary warunkowo zawieszanej.....	33
1.2.16. Tryb orzekania w kwestii wznowienia postępowania karnego	35

1.2.17.	Wyłączenie z możliwości dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia osób prowadzących działalność sprzeczną z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego	36
1.2.18.	Warunki aktualizujące obowiązek sądu do powołania biegłego lekarza seksuologa.....	41
1.3.	Orzecznictwo Izby Wojskowej Sądu Najwyższego	43
1.4.	Zagadnienia prawne	43
1.4.1.	Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w Kielcach, sygn. akt I KZP 4/12	43
1.4.2.	Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w Krakowie i przekazane do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, sygn. akt I KZP 5/12.....	43
2.	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego	44
2.1.	Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego.....	44
2.2.	Wokanda Trybunału Konstytucyjnego	44
2.2.1.	Stosowanie środków przymusu bezpośredniego oraz użycie broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej (K 11/12)	44
2.2.2.	Tryb uchwalania nowelizacji Prawa o ustroju sądów powszechnych (K 8/12).....	44
2.2.3.	Konstytucyjność zwolnienia z wymogu odbycia aplikacji adwokackiej (K 6/12).....	46
2.2.4.	Warunki i sposób użycia środków przymusu wobec nieletnich (K 3/12)	46
2.2.5.	Zasady ustanawiania kuratora celem wykonywania praw małoletniego pokrzywdzonego przestępstwem (SK 5/12)	47
2.2.6.	Brak określenia maksymalnego okresu trwania tymczasowego aresztowania w postępowaniu karnym (art. 263 § 7 k.p.k.) (SK 3/12)	47
2.2.7.	Prawo do obrony; możliwość zastrzeżenia obecności zatrzymującego podczas bezpośredniej rozmowy zatrzymanego z adwokatem (art. 245 § 1 k.p.k.) (K 37/11)	47
2.2.8.	Uprawnienia ABW i AW; kontrola operacyjna (K 34/11)	47
2.2.9.	Prawo do obrony; odmowa wyznaczenia obrońcy z urzędu; brak możliwości bezpośredniego zaskarżenia zarządzenia prezesa sądu (art. 81 § 1, art. 78 § 2 k.p.k.) (K 30/11).....	48
2.2.10.	Zasady porozumiewania się tymczasowo aresztowanego z obrońcą (art. 73 § 2 i 3 k.p.k.) (K 25/11)	48
2.2.11.	Określenie katalogu zbieranych danych o jednostce za pomocą środków technicznych w działaniach operacyjnych; zasady niszczenia pozyskanych danych (K 23/11 – połączona z K 28/11)	48
2.2.12.	Prawo do korzystania z pomocy obrońcy na etapie czynności wyjaśniających; postępowanie w sprawach o wykroczenia (art. 4 k.p.s.w.) (K 19/11 – połączona z P 22/11).....	49
2.2.13.	Przesłanki stosowania bezpośredniego przymusu (K 10/11 – połączona z K 11/11, K 15/11 i K 16/11)	49
2.2.14.	Granice odpowiedzialności karnej; prawo budowlane (art. 90 Prawa budowlanego) (P 27/11; połączona z P 1/12 i P 2/12).....	51
2.2.15.	Dopuszczalność prowadzenia postępowania o przestępstwo wypełniające także znamiona wykroczenia, po tym, gdy postępowanie o wykroczenie zostało prawomocnie zakończone (P 25/11; połączona z P 34/11)	51
2.2.16.	Odpowiedzialność karna i wykroczeniowa za ten sam czyn (art. 10 § 1 k.w.) (P 23/11)	51
2.2.17.	Obrót instrumentami finansowymi (P 11/11)	51
2.2.18.	Przesłanki warunkujące przyznanie odszkodowania za poniesioną szkodę; uznanie za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (P 8/11)	51

2.2.19.	Obowiązek oskarżonego poddania się badaniom; zastosowanie środków przymusu, asysta przy badaniu (U 2/11).....	52
2.2.20.	Działanie na szkodę spółki, nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege (art. 585 § 1 k.s.h.) (SK 19/11).....	52
2.2.21.	Tymczasowe aresztowanie; przedłużenie stosowania tego środka; zasady zawiadamiania obrońcy osoby, wobec której ma być zastosowane tymczasowe aresztowanie o terminie przesłuchania tej osoby (art. 249 § 3 i 5 k.p.k.) (SK 10/11)	52
2.2.22.	Zasady udzielania świadczeń zdrowotnych skazanym odbywającym karę pozbawienia wolności (K 22/10)	53
2.2.23.	Przywrócenie terminu do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia (K 18/10).....	53
2.2.24.	Zakres kontroli sądowej nad postępowaniami dyscyplinarnymi wobec adwokatów, radców prawnych, notariuszy i prokuratorów (K 9/10)	53
2.2.25.	Prawo lotnicze, kara grzywny, nullum crimen sine lege (P 43/10)	53
2.2.26.	Wykroczenia; zasady zmiany grzywny na pracę społecznie użyteczną (art. 25 § 1 i 2 k.w.) (P 16/10)	53
2.2.27.	Brak możliwości przywrócenia terminu do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia (art. 55 § 1 k.p.k.) (SK 28/10).....	54
2.2.28.	Prawo oskarżonego do wystąpienia w postępowaniu sądowym z wnioskiem o uchylenie postanowienia o zachowanie w tajemnicy okoliczności umożliwiających ujawnienie tożsamości świadka (SK 26/10)	54
2.2.29.	Sposób postępowania z protokołami przesłuchań i innymi dokumentami lub przedmiotami, na które rozciąga się obowiązek zachowania tajemnicy państwowej, służbowej albo związanego z wykonywaniem zawodu lub funkcji (art. 156 § 4 k.p.k.) (SK 25/10).....	54
2.2.30.	Brak możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie sądu apelacyjnego oddalające wnioski o wznowienie postępowania (art. 547 § 1 k.p.k.) (SK 23/10)	54
2.2.31.	Okres przedawnienia dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia od Skarbu Państwa w przypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania (art. 555 k.p.k.) (SK 18/10).....	54
2.2.32.	Rozpoznanie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki; brak przesłanek przyznania lub odmowy zasądzenia na rzecz skarżącego odszkodowania za przewlekłość postępowania (SK 12/10).....	55
2.2.33.	Obligatoryjność zarządzenia wykonania kary w związku popełnieniem przez skazanego, w okresie próby, przestępstwa podobnego i skazania go na karę pozbawienia wolności (art. 75 § 1 k.k., art. 178 § 2 k.k.w.) (SK 9/10).....	55
2.2.34.	Ustawa o Policji; zasady postępowania z materiałami kontroli operacyjnej (SK 7/10).....	55
2.2.35.	Zasady orzekania środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych (art. 42 § 2 k.k., art. 43 § 1 k.k.) (P 24/09 – połączona z P 43/09)	55
3.	Zmiany w prawie	56
5.	Informacja międzynarodowa.....	57
5.1.	Rada Europy.....	57
5.1.1.	Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	57
6.1.	Przegląd książek.....	60
6.2.	Przegląd czasopism	61

1. Orzecnictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Izba Wojskowa

└─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘

1.1. Uchwały i postanowienia – KZP

1.1.1. Powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów jako oskarżyciel publiczny w sprawach o wykroczenia

przepisy: 17 § 3 k.p.w.

hasła: Postępowanie o wykroczenia; Oskarżyciel publiczny

Postanowienie z 28 marca 2012 r., I KZP 23/11

Teza:

Czyn określony w art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) nie jest wykroczeniem na szkodę konsumentów, zatem w sprawach o te wykroczenia powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów nie może występować jako oskarżyciel publiczny, na podstawie art. 42 ust. 3 wymienionej ustawy.

Jeżeli powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów uzna, że zaistniało wykroczenie z art. 114 ust. 1 u.o.k.k., to jest to równoznaczne z ujawnieniem wykroczenia „w zakresie swojego działania” przez starostę (prezydenta miasta), jako organ administracji samorządowej. W konsekwencji, na podstawie art. 17 § 3 k.p.w. temu organowi będą przysługiwały uprawnienia oskarżyciela publicznego, zatem i możliwość złożenia wniosku o ukaranie. Do złożenia takiego wniosku, jak i występowania w charakterze oskarżyciela publicznego, będzie mógł on upoważnić podległych mu pracowników starostwa (urzędu miasta), w tym rzecznika konsumentów.

Pełny tekst wraz z uzasadnieniem:

http://www.sn.pl/Sprawy/SiteAssets/Lists/Zagadnienia_prawne/EditForm/I-KZP-0023_11.pdf

[illegible]

1.1.2. Dopuszczalność sprostowania w wyroku personaliów

przepisy: art. 105 § 1 k.p.k.

hasła: Wyrok; Sprostowanie

Uchwała składu siedmiu sędziów z 28 marca 2012 r., I KZP 24/12

Teza:

Podanie w komparycji lub w sentencji wyroku personaliów innych niż te, które nosi w rzeczywistości osoba, która była oskarżona w danej sprawie, może być skorygowane w trybie określonym w art. 105 k.p.k. jedynie wówczas, gdy istota rozbieżności ma czysto pisarski (błąd co do oznaczenia tożsamości), a nie merytoryczny

1998, z. 3-4, poz.15, wyrok SN z dnia 10.11.2009 r., II KK 107/09, OSNwSK 2009, z.1, poz. 2249, postanowienie SN z dnia 14.06.2010 r., V KK 40/10, OSNwSK 2010, z. 1, poz.1209). W konsekwencji Sąd odwoławczy winien przedstawić w uzasadnieniu swoje ustalenia faktyczne ze wskazaniem, jakie fakty uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych. Natomiast uzasadnienie Sądu odwoławczego, poza sprawozdaniem z przebiegu postępowania dowodowego i streszczeniem wyjaśnień oskarżonych oraz zeznań świadków i biegłych, a także przedstawieniem wyników oględzin miejsca zdarzenia i pojazdu uczestniczącego w wypadku, nie zawiera jasno wyodrębnionych ustaleń faktycznych, które doprowadziły Sąd do wydania wyroku uniewinniającego, jak też pozbawione jest elementów oceny dowodów z uwzględnieniem wszystkich płynących z poszczególnych źródeł dowodowych informacji, w aspekcie całości materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie. W konsekwencji uzasadnienie Sądu odwoławczego nie pozwala na skontrolowanie procesu wnioskowania tegoż sądu, a w szczególności nie odtwarza, które dowody stanowiły nieusuwalną barierę do poczynienia jednoznacznych ustaleń w sprawie oraz skutkowałą zastosowaniem art. 5 § 2 k.p.k. jako podstawy wyroku uniewinniającego. Skarżący miał również prawo oczekiwać, że Sąd odwoławczy po myśli art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. wskaże dlaczego zarzuty i wnioski apelacji obrońcy uznał za zasadne, natomiast lektura uzasadnienia Sądu Okręgowego nie czyni zadość tym standardom, albowiem analizuje podniesione zarzuty w sposób odbiegający od wymogu ich rzetelnej oceny (por. wyrok SN z dnia 27.08. 2008 r., IV KK 64/08, Lex 447296).

Trafny jest także zarzut obrazy art. 5 § 2 k.p.k. i art. 7 k.p.k. Przepisy te mają charakter rozłączny, a zatem zastosowanie art. 5 § 2 k.p.k. możliwe jest jedynie wówczas, gdy mimo przeprowadzenia wszystkich możliwych dowodów oraz dokonania ich oceny spełniającej wymogi określone w art. 7 k.p.k. pojawią się wątpliwości, których nie da się wyeliminować (por. wyrok SN z dnia 13.04.2011 r., III KK 453/10, Lex 811865). Sąd odwoławczy w sposób rażący naruszył wskazane przepisy procesowe, ponieważ nie określił, którym dowodom dał wiarę, a którym wiarygodności odmówił i bez przeprowadzenia ich oceny zastosował art. 5 § 2 k.p.k.”

└┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘

1.2.3. Rozstrzyganie w przedmiocie stopnia społecznej szkodliwości czynu; zakres pojęcia pokrzywdzonego; charakter i przedmiot ochrony przestępstwa nadużycia uprawnień przez funkcjonariusza publicznego; powaga rzeczy osądzonej wynikająca w związku z prawomocnym umorzeniem postępowania przygotowawczego

przepisy: art. 115 § 2 k.k., art. 49 § 1 k.p.k., art. 231 § 1 k.k., art. 463 § 1 k.p.k., art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k., art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

hasła: Pokrzywdzony; Przesłanki procesu; Przepisy pko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego - nadużycie uprawnień przez funkcjonariusza publicznego; Społeczna szkodliwość czynu

Wyrok z dnia 15 lutego 2012 r., II KK 201/11

Teza:

Pokrzywdzonym w procesie karnym może być osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przestępstwo (art. 49 § 1 k.p.k.). Definicja ta ma charakter materialnoprawny, o czym przekonuje kryterium naruszonego lub zagrożonego dobra prawnego. Przyznanie statusu pokrzywdzonego następuje przez ustalenie związku między przestępstwem stanowiącym przedmiot postępowania karnego, a naruszonym lub zagrożonym dobrem

prawnym konkretnej osoby fizycznej lub prawnej. Ocena ta powinna obejmować rozpoznanie ogólnego, rodzajowego lub indywidualnego przedmiotu ochrony konkretnego przepisu, na podstawie analizy jego znamion, niezależnie od tego czy chodzi o przedmiot uboczny, czy główny.

Zakres pojęcia pokrzywdzonego ogranicza również warunek bezpośredniości, który eliminuje z kręgu pokrzywdzonych przestępstwem podmioty, których dobra prawne zostały naruszone lub zagrożone w sposób pośredni. Dlatego też, do kręgu pokrzywdzonych można zaliczyć tylko ten podmiot, którego dobro prawne zostało działaniem przestępnym naruszone wprost, a nie za pośrednictwem godzenia w inne dobro. Nie ma natomiast znaczenia czy z racji pokrzywdzenia osoby fizycznej lub prawnej, podmioty te zostały ujawnione w opisie zarzucanego czynu

Przestępstwo z art. 231 § 1 k.k. ma charakter formalny i należy zaliczyć go do grupy przestępstw abstrakcyjnego narażenia na niebezpieczeństwo

Przedmiot ochrony przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. określony jest bardzo szeroko, albowiem obejmuje on jakiekolwiek dobro prawne należące do sfery publicznej lub prywatnej oraz prawidłowe funkcjonowanie instytucji państwowych i samorządowych i związany z tym autorytet władzy publicznej.

W przeciwieństwie do działania na szkodę interesu prywatnego, w przypadku przestępstwa niedopełnienia przez funkcjonariusza publicznego obowiązków, godzącego w interes publiczny, ze względu na bardzo szeroki zakres ochrony, zazwyczaj trudno jest wyodrębnić podmiot, którego indywidualny interes został bezpośrednio zagrożony lub naruszony, a co za tym idzie wskazać pokrzywdzonego.

Prawomocne postanowienie prokuratora o umorzeniu postępowania przygotowawczego na podstawie art. 17 § 1 pkt. 3 k.p.k., w którym stwierdzono popełnienie przez oznaczoną osobę czynu o znamionach określonych w ustawie karnej, ale o znikomym stopniu społecznej szkodliwości, stwarza stan rzeczy osądzonej w rozumieniu art. 17 § 1 pkt. 7 k.p.k. również wtedy, gdy przed wydaniem tego postanowienia osobie tej ani nie przedstawiono zarzutów, ani nie przesłuchano jej w charakterze podejrzanego, dopuszczając się obrazy art. 313 k.p.k.

Z uzasadnienia:

„Podniesiony przez skarżącego zarzut powodował konieczność zbadania, jaki wpływ na dalszy tok postępowania przygotowawczego oraz jurysdykcyjnego, w sprawie A. I. G., miał fakt wydania postanowienia o umorzeniu postępowania o przestępstwo z art. 231 § 1 k.k., polegające na doprowadzeniu przez A. I. G., pełniącą funkcję inspektora w Urzędzie Skarbowym w P., do przedawnienia zobowiązań publicznoprawnych wobec J. T.

W szczególności należało rozważyć:

- 1. w jakiej fazie postępowania przygotowawczego – in rem czy in personam zostało wydane postanowienie o umorzeniu postępowania, gdy się weźmie pod uwagę, że jego podstawę oparto o art. 17 § 1 pkt. 3 k.p.k. (znikomy stopień społecznej szkodliwości czynu) i art. 322 § 1, 2 i 3 k.p.k.,*
- 2. czy postanowienie to było zaskarżalne, a jeżeli tak, to które podmioty miały legitymację procesową do jego zaskarżenia,*
- 3. jaki wpływ na dalszy tok postępowania przygotowawczego miał fakt uwzględnienia przez Prokuratora Rejonowego w P. zażalenia Urzędu Skarbowego w P., celem dalszego prowadzenia śledztwa, przy założeniu że Urząd Skarbowy nie był w rozumieniu art. 49 k.p.k. pokrzywdzonym przestępstwem z art. 231 k.k.,*

4. czy zaistniała sytuacja procesowa wywołała stan prawomocności formalnej i materialnej, a na etapie postępowania jurysdykcyjnego skutkowało wystąpieniem negatywnej przesłanki procesowej określonej w art. 17 § 1 pkt. 7 k.p.k. (res iudicata) i miała wpływ na treść wyroku Sądu odwoławczego.

Ad.1. Analiza akt postępowania przygotowawczego prowadzi do wniosku, że postanowienie Prokuratora o umorzeniu postępowania w sprawie, w odniesieniu do A. I. G., zostało wydane na podstawie danych zawartych w zawiadomieniu o przestępstwie skierowanym do Prokuratury Rejonowej w P. przez Urząd Skarbowy w P. Natomiast nie zostało poprzedzone wykonaniem czynności procesowych z udziałem osoby podejrzanej. W szczególności, nie przedstawiono jej zarzutu w trybie art. 313 § 1 k.p.k. oraz nie dokonano przesłuchania w charakterze podejrzanego. Fakty te przyznał Prokurator w uzasadnieniu postanowienia o umorzeniu postępowania. Zatem, formalnie A. I. G. nie uzyskała statusu podejrzanej, skoro nie doszło do realizacji żadnej z przesłanek określonych w art. 71 § 1 k.p.k. Dalsze czynności procesowe wskazują, że również Prokurator nie uznawał jej w tej fazie postępowania przygotowawczego za podejrzaną, ponieważ umarżając postępowanie z uwagi na znikomy stopień społecznej szkodliwości, zaniechał doręczenia A.I. G. odpisu tego postanowienia, z pouczeniem o sposobie i terminie wniesienia zażalenia.

Jednak wszystkie te okoliczności, nie uzasadniają podzielenia prezentowanego w odpowiedzi na kasację obrońcy oskarżonej stanowiska Prokuratora, że postanowienie o umorzeniu postępowania wobec A. I. G. miało charakter postanowienia wydanego w sprawie, a nie przeciwko osobie. Tezie tej przeczy podstawa umorzenia postępowania – art. 17 § 1 pkt. 3 k.p.k. Należy podkreślić, że postanowienie Prokuratora z dnia 30 czerwca 2009 r., w części dotyczącej A. I. G., zawiera w miarę poprawny opis czynu, pozwalający na wyodrębnienie konkretnego historycznego zdarzenia, realizującego znamiona przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. oraz jednoznacznie wskazuje, kto podejmował działania skutkujące brakiem czynności egzekucyjnych wobec Jerzego T., a które zostały uznane przez Prokuratora za społecznie szkodliwe w stopniu znikomym. Trzeba podkreślić, że tego rodzaju rozstrzygnięcie wiąże się z oceną kryteriów określonych w art. 115 § 2 k.k., z których część wprost odnosi się do osoby sprawcy – postać zamiaru i motywacja. Treść analizowanego postanowienia, a w szczególności przyjęta podstawa umorzenia, prowadzi do wniosku, że na datę jego wydania postępowanie przygotowawcze w odniesieniu do A. I. G. osiągnęło fazę *in personam*. (zob. postanowienie SN z dnia 17 czerwca 1994 r., WZ 122/94, publ. OSNKW 1994, z.9-10, poz.64, postanowienie SN z dnia 8 stycznia 2008 r., V KK 416/07, publ. OSNKW 2008, z.5, poz.36). Oznacza to, że Prokurator kończąc postępowanie przygotowawcze zaniechał przeprowadzenia z udziałem podejrzanej niezbędnych czynności procesowych mających charakter gwarancyjny dla strony postępowania przygotowawczego, wskazanych w art. 313 k.p.k., dopuszczając się tym samym rażącego naruszenia tego przepisu, skoro wydał orzeczenia merytoryczne kończące postępowanie przeciwko konkretnej osobie, w sytuacji gdy A.I. G. formalnie nie wiedziała, że takie postępowania było przez Prokuratora prowadzone.

Ad.2. Rację ma autor kasacji, że Urząd Skarbowy w P., który zaskarżył na niekorzyść postanowienie o umorzeniu postępowania wobec A.I. G. o przestępstwo z art. 231 § 1 k.k. nie był uprawniony do złożenia zażalenia, albowiem Prokurator z obrazą art.49 § 1 k.p.k. uznał ten podmiot za pokrzywdzonego. Również błędne jest stanowisko Sądu odwoławczego że Urząd Skarbowy, który ujawnił przestępstwo i wystąpił z wnioskiem o wszczęcie postępowania, należało uznać, w rozumieniu art. 49 § 4 k.p.k., za organ kontrolny działający za pokrzywdzonego i wykonujący jego prawa w ramach toczącego się postępowania przygotowawczego (str. 5 uzasadnienia).

Należy przypomnieć, że pokrzywdzonym w procesie karnym może być osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez

przestępstwo (art. 49 § 1 k.p.k.). Definicja ta ma charakter materialnoprawny, o czym przekonuje kryterium naruszonego lub zagrożonego dobra prawnego. Przyznanie statusu pokrzywdzonego następuje przez ustalenie związku między przestępstwem stanowiącym przedmiot postępowania karnego, a naruszonym lub zagrożonym dobrem prawnym konkretnej osoby fizycznej lub prawnej. Ocena ta powinna obejmować rozpoznanie ogólnego, rodzajowego lub indywidualnego przedmiotu ochrony konkretnego przepisu, na podstawie analizy jego znamion, niezależnie od tego czy chodzi o przedmiot uboczny, czy główny. Zatem, jak trafnie stwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 15 września 1999 r., sygn. I KZP 26/99, (publ. OSNKW 1999, z. 11-12, poz. 69), krąg pokrzywdzonych w rozumieniu art. 49 § 1 k.p.k. ograniczony jest zespołem znamion czynu będącego przedmiotem postępowania oraz czynów współukaranych.

Zakres pojęcia pokrzywdzonego ogranicza również warunek bezpośredniości, który eliminuje z kręgu pokrzywdzonych przestępstwem podmioty, których dobra prawne zostały naruszone lub zagrożone w sposób pośredni. Dlatego też, do kręgu pokrzywdzonych można zaliczyć tylko ten podmiot, którego dobro prawne zostało działaniem przestępnym naruszone wprost, a nie za pośrednictwem godzenia w inne dobro. Nie ma natomiast znaczenia czy z racji pokrzywdzenia osoby fizycznej lub prawnej, podmioty te zostały ujawnione w opisie zarzucanego czynu (zob. m.in. uchwałę SN z dnia 26 listopada 1976 r., VI KZP 11/75, OSNKW 1977, z. 1-2, poz. 1; uchwałę SN z dnia 12 maja 1993 r., I KZP 6/93, OSNKW 1993, z. 5-6, poz. 28; postanowienie SN z dnia 25 marca 2010 r., IV KK 316/09, OSNwSK 2010, z. 1, poz. 645).

Odnosząc te teoretyczne uwagi do sprawy niniejszej trzeba stwierdzić, że przedmiotem umorzenia postępowania było m. innymi przestępstwo nadużycia władzy przez funkcjonariusza publicznego - inspektora w Urzędzie Skarbowego określone w art. 231 k.k., polegające na doprowadzeniu przez A. I. G. do przedawnienia zobowiązań publicznoprawnych w wysokości 400 złotych, a stanowiące działanie na szkodę interesu publicznego.

Przestępstwo z art. 231 § 1 k.k. ma charakter formalny i należy zaliczyć go do grupy przestępstw abstrakcyjnego narażenia na niebezpieczeństwo (por. A. Zoll, Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 117-277 Kodeksu karnego, pod red. A. Zolla, Wolters Kluwer 2008, s. 1011, 1016-1017). Wymagane w tym przepisie działanie na szkodę interesu publicznego lub prywatnego nie jest charakterystyką skutku, lecz zachowania się sprawcy. Również samo powstanie szkody nie jest znamieniem tego typu czynu zabronionego (por. wyrok SN z dnia 2 grudnia 2002 r., IV KKN 273/01, LEX nr 74484).

Przedmiot ochrony przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. określony jest bardzo szeroko, albowiem obejmuje on jakiekolwiek dobro prawne należące do sfery publicznej lub prywatnej oraz prawidłowe funkcjonowanie instytucji państwowych i samorządowych i związany z tym autorytet władzy publicznej. Sąd Najwyższy stwierdził, że pokrzywdzonym określonym w art. 231 § 1 k.k. jest tylko taki podmiot, którego indywidualny interes został bezpośrednio zagrożony zachowaniem funkcjonariusza publicznego (zob. postanowienie SN z dnia 23 września 2008 r., I KZP 16/08, OSNKW 2008, z. 10, poz. 78). W przeciwieństwie do działania na szkodę interesu prywatnego, w przypadku przestępstwa niedopełnienia przez funkcjonariusza publicznego obowiązków, godzącego w interes publiczny, ze względu na bardzo szeroki zakres ochrony, zazwyczaj trudno jest wyodrębnić podmiot, którego indywidualny interes został bezpośrednio zagrożony lub naruszony, a co za tym idzie wskazać pokrzywdzonego.

Badając czyj interes został naruszony analizowanym czynem należy stwierdzić, że niedopełnienie obowiązków przez A.I. G. naruszało interes publiczny - autorytet władzy publicznej. Tak szerokie zakreślenie granic ochrony w analizowanym przypadku pozwala twierdzić, że zachowanie oskarżonej nie naruszało bezpośrednio indywidualnego interesu konkretnej instytucji państwowej, jednostki samorządowej lub społecznej. Dlatego też,

Prokurator z obrazą art. 49 § 1 k.p.k. uznał za pokrzywdzonego Urząd Skarbowy w P., ponieważ czyn A.I. G. godził w prawidłowość funkcjonowania tego Urzędu jedynie w sposób pośredni. Nie można się również zgodzić, że pokrzywdzonym była wskazana w kasacji jednostka samorządu terytorialnego. Wprawdzie na podstawie art. 4 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz.U. z 2010, Nr 80, poz. 526 ze zm.) była ona beneficjentem należności z tytułu mandatów karnych, które m. innymi na skutek działania A. I. G. nie zostały wyegzekwowane, jednak wspomniane wierzytelności, jako skutek działania oskarżonej, nie należą do ustawowych znamion przestępstwa z art. 231 § 1 k.k., a powstała stąd szkoda tylko pośrednio wynika z realizacji znamion tego przestępstwa.

Nie można również zgodzić się z twierdzeniem, że Urząd Skarbowy, jako organ kontroli państwowej, wykonywał prawa pokrzywdzonej instytucji państwowej, jednostki samorządowej lub społecznej na podstawie art. 49 § 4 k.p.k.. Na wstępie trzeba zauważyć, że Urząd Skarbowy w omawianej sytuacji był wyłącznie organem egzekucyjnym. Natomiast nie jest on organem kontroli państwowej, ponieważ nie jest wymieniony w art. 8 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej (Dz. U. z 1991 r. Nr 100, poz. 442 ze zm.) zawierającym katalog organów kontroli skarbowej, którym przysługują również uprawnienia organów kontroli państwowej. Nadto w analizowanej sprawie organ kontroli państwowej nie mógł działać w oparciu o dyspozycję art. 49 § 4 k.p.k., ponieważ przepis ten nie uznaje organu kontrolnego za pokrzywdzonego, lecz pozwala na wykonywanie prawa pokrzywdzonego, podczas gdy nie ujawniono instytucji bezpośrednio pokrzywdzonej przestępstwem z art. 231 § 1 k.k. przypisanym A. I. G.

Prowadzi to do wniosku, że postanowienie Prokuratora Prokuratury Rejonowej w P. z dnia 30 czerwca 2009 r. o umorzeniu postępowania z uwagi na znikomość stopnia społecznej szkodliwości czynów przypisanych ośmiu funkcjonariuszom Urzędu Skarbowego w P., w tym A.I. G., nie mogło być zaskarżone na niekorzyść z uwagi na brak podmiotu pokrzywdzonego przestępstwem z art. 231 § 1 k.k. Natomiast uprawnienie takie posiadali podejrzani, którzy mogli domagać się rozstrzygnięcia dla nich korzystniejszego, np. umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt. 1 lub 2 k.p.k., co miałoby znaczenie dla kwestii ich ewentualnej odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Ad.3. Przedstawiona wyżej argumentacja prowadzi do wniosku, że postanowienie prokuratora o umorzeniu postępowania, przyjmujące za podstawę tego rozstrzygnięcia znikomy stopień społecznej szkodliwości czynu, wydane w odniesieniu do A. I. G., nie mogło być zaskarżone na jej niekorzyść przez Urząd Skarbowy w P., który w tej sprawie nie miał uprawnień do składania środków odwoławczych na postanowienia kończące postępowanie przygotowawcze. W związku z tym wywiedzione zażalenie, jako pochodzące od podmiotu nieuprawnionego, nie powinno wywołać negatywnych skutków dla A. I. G., ponieważ Prokurator obowiązany był ograniczyć swoje czynności procesowe do odmowy przyjęcia tego środka odwoławczego na podstawie art. 465 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. Dlatego uwzględnienie zażalenia przez Prokuratora, w tym układzie procesowym, było niedopuszczalne z mocy prawa. Jednocześnie, skoro postanowienie o umorzeniu postępowania zostało wydane w fazie in personam, to postanowienia Prokuratora uwzględniającego zażalenie, celem dalszego prowadzenia postępowania przygotowawczego, nie można było uznać za orzeczenie wydane w trybie art. 327 § 1 k.p.k., ponieważ w oparciu o ten przepis prokurator może w każdym czasie podjąć umorzone postępowanie przygotowawcze tylko wtedy, gdy umorzenie następuje w fazie in rem. Przedstawiona wyżej argumentacja prowadzi do wniosku, że postanowienie Prokuratora uwzględniające zażalenie na postanowienie o umorzeniu postępowania wydane w trybie art. 465 § 1 k.p.k. w zw. z art. 463 § 1 k.p.k., nie było skuteczne w zakresie, w jakim sygnalizowało potrzebę prowadzenia czynności procesowych na niekorzyść A. I. G., ponieważ stanowiło reakcję procesową na środek odwoławczy nie pochodzący od strony

postępowania przygotowawczego (art. 49 § 1 k.p.k. w zw. z art. 299 § 1 k.p.k.), ani podmiotu wykonującego uprawnienia strony z powodu jej beczynności (art. 49 § 4 k.p.k.). Natomiast zażalenie na postanowienie o umorzeniu mogła wnieść podejrzana, ale tylko na korzyść (art. 425 § 3 k.p.k.). Tym samym, Prokurator utracił prawo do oskarżenia A. I. G. w części, w której postanowienie zostało wobec niej umorzone, bowiem powstał układ procesowy, nie pozwalający na czynienie bardziej niekorzystnych ustaleń ponad stwierdzenie, że stopień społecznej szkodliwości czynu A. I. G. jest znikomy. Ta okoliczność eliminowała także możliwość prowadzenia przeciwko niej postępowania jurysdykcyjnego oraz skazania w zakresie historycznego zdarzenia objętego postanowieniem o umorzeniu postępowania przygotowawczego, niezależnie od tego czy postanowienie Prokuratora uwzględniające zażalenie wniesione przez podmiot nieuprawniony, miało wpływ formalny na byt prawny postanowienia o umorzeniu postępowania.

Ad. 4. Należy zauważyć, że Prokurator rozpoznając zażalenie Urzędu Skarbowego na postanowienie o umorzeniu postępowania w sentencji ograniczył się jedynie do zamieszczenia sformułowania o uwzględnieniu zażalenia (k.125), podczas gdy na podstawie art. 465 § 1 k.p.k. w zw. z art. 463 § 1 k.p.k. i art. 437 § 1 k.p.k., obowiązany był do wydania orzeczenia następczego rozstrzygającego o zaskarżonym postanowieniu. Oczywiście treść tego postanowienia w zestawieniu z wnioskami zażalenia i kierunkiem środka odwoławczego, analizowana w kontekście art. 118 k.p.k. pozwala uznać, że intencją Prokuratora było uchylene zaskarżonego postanowienia, celem dalszego prowadzenia postępowania przygotowawczego. Nie oznacza to jednak, że postanowienie Prokuratora wydane w oparciu o zasadę względnej dewolutywności zażalenia (art. 463 § 1 k.p.k.), przestało w sprawie funkcjonować, ponieważ Prokurator nie był uprawniony do merytorycznego rozpoznania zażalenia, skoro wniósł je podmiot nieuprawniony. Dlatego należało przyjąć, że postanowienie o umorzeniu postępowania, wydane w dniu 30 czerwca 2006 r., nie zostało skutecznie wyeliminowane z obrotu prawnego.

Kolejne zagadnienie wiązało się z ustaleniem, czy postanowienie to w odniesieniu do A. I. G. osiągnęło stan prawomocności formalnej oznaczający, że wydane orzeczenie nie podlega już zaskarżeniu za pomocą zwykłych środków odwoławczych oraz stan prawomocności materialnej przewidujący niedopuszczalność wszczęcia i prowadzenia od nowa postępowania, już z punktu widzenia prawomocności formalnej zakończonego (zob.. wyrok SN z dnia 13 listopada 2007 r., IV KK 359/07, Lex 332935).

Postanowienie o umorzeniu postępowania nie zostało doręczone A. I. G., mimo że z chwilą jego wydania uzyskała ona status podejrzanej. Jednak faktyczna możliwość wniesienia przez nią środka odwoławczego pojawiła się później. Przed przesłuchaniem w charakterze podejrzanej została ona pouczone o prawie do końcowego zaznajomienia się z materiałami postępowania (k.369) oraz zawiadomiona o zamknięciu prowadzonego przeciwko niej śledztwa (k.586). W związku z tym, w terminie określonym w art. 321 § 1 k.p.k. mogła zapoznać się z aktami postępowania przygotowawczego, w tym z treścią postanowienia o umorzeniu wobec niej postępowania przygotowawczego i ewentualnie go zaskarżyć. Oskarżona nigdy nie przejawiała jednak woli wzruszenia przedmiotowego postanowienia, które w kontekście ustaleń poczynionych przez Sądy obu instancji było dla niej korzystne. Oznacza to, że z chwilą zakończenia śledztwa i wniesienia do Sądu Rejonowego w P. aktu oskarżenia, upłynął termin do wniesienia przez A. I. G. zażalenia na postanowienie o umorzeniu postępowania. Okoliczność ta wyznaczyła granicę temporalną, od której należało liczyć termin powstania prawomocności formalnej tego orzeczenia (zob. postanowienie SN z dnia 5 października 1938 r., I K 2083/38, OSN(K)z 1939 r., z.5, poz.118). Uzyskało ono również wtedy przymiot prawomocności materialnej, gdy się weźmie pod uwagę, że zawierało merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy w odniesieniu do konkretnych osób podejrzanych.

Zaświadczenia wydawane przez lekarzy szpitala przy zakładzie karnym są dowodem na stwierdzenie możliwości stawiennictwa osoby pozbawionej wolności na rozprawę, co wynika z dyspozycji art. 115 § 4 k.k.w., art. 115a k.k.w. i art. 209 k.k.w. W związku z tym, skoro Sąd I instancji dysponował takimi zaświadczeniami wydanymi przez lekarzy uprawnionych, którzy mieli stały kontakt z oskarżonym oraz pełną orientację co do aktualnego stanu jego zdrowia, w tym nasilenia dolegliwości bólowych i z tego powodu byli w stanie ocenić czy oskarżony. może uczestniczyć w rozprawie, to nie było podstaw faktycznych i prawnych do dopuszczania dowodu z opinii postulowanych przez obrońców biegłych specjalistów w sytuacji, gdy wnioskodawcy nie przedstawiali argumentów podważających trafność diagnozy lekarzy więziennych.

Właściwe zrealizowanie obowiązków wynikających z art. 433 § 2 k.p.k. i 457 § 3 k.p.k. wymaga nie tylko nie pomijania żadnego zarzutu podniesionego w środku odwoławczym, ale także rzetelnego ustosunkowania się do każdego z tych zarzutów oraz wykazania konkretnymi, znajdującymi oparcie w ujawnionych w sprawie okolicznościach argumentami, dlaczego uznano poszczególne zarzuty apelacji za trafne, bądź też bezzasadne.

Z uzasadnienia:

„Skarżący wydaje się nie dostrzegać, że zaświadczenia wydawane przez lekarzy szpitala przy zakładzie karnym są dowodem na stwierdzenie możliwości stawiennictwa osoby pozbawionej wolności na rozprawę, co wynika z dyspozycji art. 115 § 4 k.k.w., art. 115a k.k.w. i art. 209 k.k.w. W związku z tym, skoro Sąd I instancji dysponował takimi zaświadczeniami wydanymi przez lekarzy uprawnionych, którzy mieli stały kontakt z oskarżonym oraz pełną orientację co do aktualnego stanu jego zdrowia, w tym nasilenia dolegliwości bólowych i z tego powodu byli w stanie ocenić czy Stanisław Ł. może uczestniczyć w rozprawie, to nie było podstaw faktycznych i prawnych do dopuszczania dowodu z opinii postulowanych przez obrońców biegłych specjalistów w sytuacji, gdy wnioskodawcy nie przedstawiali argumentów podważających trafność diagnozy lekarzy więziennych, którzy konsultowali swoje stanowisko także ze specjalistami z zakresu neurologii (k.6689). Sam fakt, iż treść kolejnych zaświadczeń lekarskich nie była przez obrońców akceptowana, nie stanowił jeszcze wystarczającego powodu do przeprowadzania dodatkowych badań medycznych oskarżonego.

Trafne jest również stanowisko Sądu odwoławczego, które akceptowało sposób procedowania Sądu I instancji, w kontekście realizacji prawa do obrony oskarżonego, polegający na stałym monitorowaniu stanu zdrowia oskarżonego, dla potrzeb planowania kolejnych czynności procesowych. Rozpoznając zarzut naruszenia prawa do obrony oskarżonego Sąd II instancji dostrzegał aktywność procesową Stanisława Ł. na kolejnych terminach rozprawy, trafnie dochodząc do wniosku, że jego choroba i konieczność korzystania z leczenia farmakologicznego, nie miały wpływu na realizację przyjętej linii obrony.

Analiza akt sprawy wskazuje, że oskarżony Stanisław Ł. w trakcie postępowania jurysdykcyjnego przez Sądem I instancji składał szereg oświadczeń procesowych (k. 4479, 4494, 4502, 4509, 4516, 4620, 4833v, 4855, 4884, 5634, 5665, 5735, 5748, 5775, 5791, 6235, 6236, 6319, 6347v, 6580, 6704, 6896, 6903, 6914, 6946, 7 089), zadawał pytania pokrzywdzonym, w tym Anecie K. (k. 4543v – 4547), Patrycji F. (k. 4568), Urszuli K. (k. 4609-4610), innym świadkom (k. 5018, 5636v – 5637, 5638, 5676v, 5797, 5799, 5800, 5801v) oraz biegłym (k. 5669), zaś w końcowej fazie procesu składał obszernie wyjaśnienia (k. 8535v – 8546, 8603 – 8604). Aktywność procesowa oskarżonego była w sposób logiczny związana z przebiegiem procesu i ukierunkowana na zagadnienia analizowane przez Sąd. Z tych względów, nie można skutecznie twierdzić, że sposób procedowania Sądu I instancji, zaakceptowany przez Sąd II instancji, uniemożliwiał oskarżonemu swia-

dome uczestnictwo w rozprawie, a tym samym naruszał jego prawo do obrony w sytuacji, gdy mógł je realizować przez osobisty udział w czynnościach procesowych oraz korzystanie z pomocy obrońców. Dlatego zarzut naruszenia art. 6 k.p.k. w zakresie realizacji przez oskarżonego prawa do obrony formalnej jak i materialnej jest niezasadny.

Sąd odwoławczy nie odniósł się do argumentacji zawartej w piśmie uzupełniającym uzasadnienie zarzutów apelacji sygnalizującej, że w sprawie Sądu Rejonowego w T. wydano opinię lekarską z której wynika, iż Stanisław Ł. z przyczyn zdrowotnych nie może brać udziału w postępowaniu karnym. Na opinię tą powoływał się również w uzasadnieniu autor kasacji, jednak nie może ona przesądzać, iż oskarżony nie mógł uczestniczyć w rozprawie przed Sądem I instancji, który dysponował aktualnymi badaniami lekarskimi oskarżonego, prowadzącymi do odmiennego wniosku. Nadto, powołana w kasacji opinia, została wydana po dacie wyrokowania przez Sąd I instancji w sprawie niniejszej i miała charakter wstępny, zaś skarżący nie dostrzega, że w aktach znajduje się kolejna, tym razem kompleksowa opinia biegłych neurologów z dnia 25. 02. 2011 r., sporządzona do sprawy, stwierdzająca, że oskarżony Stanisław Ł. może uczestniczyć w rozprawie. Niezależnie od tego, na etapie postępowania odwoławczego, biegli z zakresu medycyny sądowej wydali w dniu 17 marca 2011 r. opinię nr 178/11, w której dopuszczali możliwość uczestnictwa oskarżonego w czynnościach procesowych przed Sądem odwoławczym, przy zapewnieniu określonych warunków ułatwiających jego stawiennictwo (k. 9542 – 9552, 9564). W związku z tym, również na podstawie opinii wydanych po zakończeniu sprawy przed Sądem I instancji, brak było podstaw do kwestionowania tezy, że dolegliwości zdrowotne oskarżonego nie stanowiły przeszkody do jego uczestnictwa w rozprawie, zaś odmienna argumentacja skarżącego ma charakter wybiórczy i dowolny.

(...)

Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał, że właściwe zrealizowanie obowiązków wynikających z art. 433 § 2 k.p.k. i 457 § 3 k.p.k. wymaga nie tylko nie pomijania żadnego zarzutu podniesionego w środku odwoławczym, ale także rzetelnego ustosunkowania się do każdego z tych zarzutów oraz wykazania konkretnymi, znajdującymi oparcie w ujawnionych w sprawie okolicznościach argumentami, dlaczego uznano poszczególne zarzuty apelacji za trafne, bądź też bezzasadne (zob. wyrok SN z dnia 8. 06. 2011 r., V KK 24/11, Lex 848182, wyrok SN z dnia 28. 01. 2009 r., II KK 213/08, Lex nr 485006, wyrok SN z dnia 12.10. 2006 r., IV KK 247/06, R-OSN KW 2006, poz. 1961, wyrok SN z dnia 6. 06. 2006 r., V KK 413/05, OSN KW 2006, z. 7-8, poz. 76, wyrok SN z dnia 13.09. 2005 r., V KK 51/05, R-OSN KW 2005, poz. 1654).

Niewątpliwie szczegółowość uzasadnienia Sądu II instancji stanowi wypadkową jakości podniesionych w środku odwoławczym zarzutów, stopnia ich konkretyzacji, wagi i rozległości poruszanych problemów oraz jakości uzasadnienia Sądu I instancji, determinowanej stopniem realizacji wymogów określonych w art. 424 k.p.k.

Niezależnie od tego, z treści uzasadnienia Sądu odwoławczego winno wynikać, że jego rozstrzygnięcie jest rezultatem rozważenia wszystkich podniesionych zarzutów, chyba że ich całościowa analiza jest zbędna z uwagi na dyspozycję art. 436 k.p.k.

Odnosząc te teoretyczne uwagi do sprawy niniejszej, należy jedynie częściowo podzielić stanowisko skarżącego, że Sąd II instancji nie wywiązał się w sposób właściwy z obowiązków kontrolnych, jakie nakładają na niego przepisy art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k.

(...)

Z pewnością bezwzględny wymogu rozpoznania zarzutów apelacji zawartego w art. 433 § 2 k.p.k. oraz wynikającej z treści art. 457 § 3 k.p.k. konieczności rzetelnej oceny zarzutów i wniosków odwoławczych, w zestawieniu z jakością wniesionego przez obroń-

cę oskarżonego Stanisława Ł. środka odwoławczego, nie realizuje twierdzenie o generalnej akceptacji przez Sąd odwoławczy analizy materiału dowodowego dokonanego przez Sąd I instancji i odstąpieniu od bardziej szczegółowych rozważań w tym zakresie z uwagi na ogólnikowość apelacji. Przed wszystkim, nie można uznać, że analizowana skarga apelacyjna jest aż tak lakoniczna, jak to sugeruje Sąd odwoławczy. Nadto jej argumentacja została uzupełniona w piśmie obrońcy przesłanym do Sądu w dniu 26 lipca 2010 roku, a zatem w terminie 14 dni od daty otrzymania odpisu wyroku z uzasadnieniem przez oskarżonego – 16 lipca 2010 r. (k. 9069, 9138). Z powyższego wynika, że oskarżony otrzymał odpis wyroku z uzasadnieniem po jego przesłaniu obrońcy. Oznacza to, że termin do uzupełnienia apelacji przez obrońcę, określony w art. 445 § 1 k.p.k. kończył się z upływem 14 dni od daty późniejszego doręczenia wyroku z uzasadnieniem oskarżonemu. Dlatego Sąd odwoławczy obowiązany był również odnieść się do argumentacji zawartej we wskazanym piśmie uzupełniającym wywiedzioną apelację. Niezależnie od tego, taki sposób odpowiedzi na zarzuty apelacji jaki przyjął Sąd odwoławczy, nie daje pewności, czy dokonując kontroli instancyjnej orzeczenia Sądu Okręgowego poddał on analizie wszystkie podniesione zarzuty.”

└─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘

1.2.5. Konsekwencje zaniechania wydania postanowienia o oddaleniu wniosku dowodowego

przepisy: art. 170 § 3 k.p.k.

hasła: Wniosek dowodowy;

Wyrok z dnia 11 stycznia 2012 r., III KK 182/11

Teza:

Zaniechanie wydania postanowienia o oddaleniu wniosku dowodowego stanowi rażące naruszenie art. 170 § 3 k.p.k., gdyż uniemożliwia poznanie stanowiska organu procesowego w tym zakresie. Właściwe procedowanie w kwestii wniosków dowodowych stron stanowi bardzo ważny element materialnego prawa do obrony oraz gwarancji kontrydiktoryjnej formy rzetelnego procesu.

Z uzasadnienia:

„Dziwi fakt, że podstawę uwzględnienia kasacji stanowi identyczne uchybienie w postaci nierozpoznania wniosku dowodowego, jak to, które było powodem uchylenia poprzedniego prawomocnego wyroku w tej sprawie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2010 r., sygn. akt III KK 61/10).“

Sąd odwoławczy po raz kolejny, nie odniósł się w przewidziany prawem sposób, do wniosku dowodowego Leszka M. Tym razem zawartego w piśmie z dnia 25 listopada 2010 r. (k. 497) złożonym na rozprawie odwoławczej, które na podstawie art. 453 § 2 k.p.k. w zw. z art. 394 k.p.k. Sąd postanowił uznać za ujawnione oświadczenie procesowe oskarżonego (k. 494). Na pierwszej stronie tego pisma oskarżony wniósł „o przeprowadzenie eksperymentu procesowego na podstawie art. 211 i 212 k.p.k. w celu sprawdzenia okoliczności mających istotne znaczenie dla sprawy” (k. 497). Z rażącą obrazą art. 170 § 3 k.p.k. nie rozstrzygnięto w przedmiocie wniosku dowodowego, co więcej na temat wniosku Sąd Apelacyjny nie wypowiedział się ani słowem w uzasadnieniu wyroku.

Zaniechanie wydania postanowienia o oddaleniu wniosku dowodowego stanowi rażące naruszenie art. 170 § 3 k.p.k., gdyż uniemożliwia poznanie stanowiska organu procesowego w tym zakresie. Właściwe procedowanie w kwestii wniosków dowodowych stron stanowi bardzo ważny element materialnego prawa do obrony oraz gwarancji kontradyktoryjnej formy rzetelnego procesu. Sąd kasacyjny nie może przejąć roli organu zobowią-

zanego do rozstrzygnięcia kwestii trafności wniosku dowodowego. Niczego zatem nie przesądzając, należy wskazać, że omawiane uchybienie mogło mieć istotny wpływ na treść wyroku. Oskarżony nie negując faktu zranienia byłej żony od początku konsekwentnie twierdzi, że nie miał zamiaru zabójstwa. Wniosek o przeprowadzenie eksperymentu procesowego zmierza do wykazania niemożliwości przebiegu zdarzenia w sposób relacjonowany przez pokrzywdzoną i dzieci ze względu na odległości dzielące poszczególne pomieszczenia domu oskarżycielki posiłkowej i oskarżonego, w szczególności chodzi o wyeliminowanie oceny, że „jedynie natychmiastowa interwencja wspólnych małoletnich dzieci Leszka i Beaty M. zapobiegła zadaniu kolejnego ciosu” (s. 9 uz. SO). Założyć należy, że oskarżonemu przypisano usiłowanie dokonania zabójstwa z zamiarem bezpośrednim, w sytuacji spowodowania rozstroju zdrowia na czas poniżej 7 dni (art. 157 § 2 k.k.). Ponadto do przestępstwa doszło w toku awantury rodzinnej między skłóconymi od dłuższego czasu małżonkami.”

└─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘

1.2.6. Nierozpoznanie wniosków o doprowadzenie oskarżonego na rozprawę odwoławczą jako naruszenie prawa do obrony

przepisy: art. art. 451 k.p.k., art. 6 k.p.k.,

hasła: Wniosek o skazanie bez rozprawy

Wyrok z dnia 15 lutego 2012 r., III KK 220/11

Teza:

Nierozpoznanie wniosków oskarżonego oraz zaniechanie doprowadzenia go na rozprawę, bez potrzeby jego przetransportowania (przebywał w Areszcie Śledczym w G.), było rażącym naruszeniem prawa oskarżonego do obrony a także ratio legis art. 451 k.p.k., urzeczywistniającego zasadę określoną art. 6 k.p.k., w odniesieniu do postępowania przed sądem odwoławczym.

Z uzasadnienia:

„Po nieuwzględnieniu przez Sąd Okręgowy w dniu 25 listopada 2010 r. wniosku obrońcy oskarżonego o sprowadzenie oskarżonego na rozprawę apelacyjną, w kolejnych dniach – 30 listopada i 1 grudnia 2010 r. wpłynęły osobiste wnioski oskarżonego zawierające takie żądania. Wnioski te nie zostały rozpoznane, pomimo że powinny zostać skierowane na posiedzenie, a Sąd odwoławczy – wydać stosowne orzeczenie. Tymczasem przewodniczący wydziału odwoławczego ograniczył się do powiadomienia oskarżonego o treści odmownego postanowienia z dnia 25 listopada 2010 r. Wprawdzie z art. 451 k.p.k. *expressis verbis* nie wynika obowiązek sądu odwoławczego sprowadzenia oskarżonego pozbawionego wolności na rozprawę apelacyjną, gdy ma on obrońcę, ani przepis ten nie określa warunków wydania pozytywnej decyzji procesowej, lecz oczywistym było, że w związku z apelacją prokuratora co do kary na niekorzyść, jego obecnością na rozprawie i popieraniem jej, dla spełnienia wymogu równości stron powinien na rozprawę apelacyjną zostać sprowadzony oskarżony, skoro żądał tego, aby móc również osobiście odpierać zarzuty tej apelacji. Nierozpoznanie wniosków oskarżonego oraz zaniechanie doprowadzenia go na rozprawę, bez potrzeby jego przetransportowania (przebywał w Areszcie Śledczym w G.), było rażącym naruszeniem prawa oskarżonego do obrony a także *ratio legis* art. 451 k.p.k., urzeczywistniającego zasadę określoną art. 6 k.p.k., w odniesieniu do postępowania przed sądem odwoławczym.

Dodać do tego należy, że apelacja obrońcy nie ograniczyła się do kwestii prawnych ani wymiaru kary, lecz kwestionowała ustalenia faktyczne Sądu I instancji, w tym rzutujące wprost na ocenę prawną przypisanego zachowania. Bowiem podważała sprawstwo

W zaistniałej sytuacji procesowej oskarżony, pozbawiony wolności i wnoszący o sprowadzenie go na rozprawę apelacyjną, miał nie tylko prawo (a Sąd odwoławczy – obowiązek) do rozpoznania jego wniosku na posiedzeniu, a najpóźniej na rozprawie, i do wydania postanowienia, ale również prawo do uczestniczenia w niej. Stanowisko Sądu Najwyższego jest w tej mierze tylko potwierdzeniem konsekwentnej linii orzeczniczej, zapoczątkowanej w 2000 roku, i dlatego nie ma potrzeby prezentowania kolejny raz znanych argumentów (zob. więc m.in. wyroki: z dnia 4 października 2000 r., III KKN 164/00, OSNKW 2001, z. 1 – 2, poz. 10, z dnia 2 marca 2009 r., IV KK 334/08, OSNKW-R 2009, poz. 570, z dnia 17 czerwca 2009, III KK 30/09, OSNKW-R 2009, poz. 1321, z dnia 7 maja 2010 r., IV KK 369/09, OSNKW-R 2010, poz. 976).”

Wyrok z dnia 20 stycznia 2012 r., III KK 387/11

Z art. 63 § 2 k.p.w. wynika, że sąd może uzależnić uwzględnienie wniosku od dokonania w nim określonych przez siebie zmian. Wprawdzie w przepisie tym wspomina się o możliwości sprzeciwu wobec tych zaproponowanych zmian tylko ze strony obwinionego, niemniej, biorąc pod uwagę istotę wniosku o skazanie bez rozprawy, także oskarżyciel publiczny, który jest autorem wniosku, powinien wyrazić w tej materii swoje zdanie lub przynajmniej powinno się umożliwić mu przedstawienie stanowiska. Sprzeciw oskarżyciela wobec zaproponowanych przez sąd zmian, o których mowa w art. 63 § 2 k.p.w. powoduje, że albo sąd odstąpi od określonych wcześniej przez siebie zmian we wniosku i uwzględni go w wersji pierwotnej albo uzna, że brak podstaw do uwzględnienia wniosku i na podstawie art. 63 § 5 k.p.w. sprawa podlegać będzie rozpoznaniu na zasadach ogólnych. Możliwe jest także określenie nowych propozycji i przedstawienie ich stronom.

„Przypomnieć na wstępie należy, że wraz z wnioskiem o ukaranie oskarżyciel skierował do sądu na podstawie art. 58 k.p.w. wniosek o skazanie Sebastiana Ł. bez przeprowadzania rozprawy i wymierzenie mu, uzgodnionej z obwinionym, kary 2.000,- złotych grzywny oraz orzeczenie środka karnego w postaci zakazu wstępu na mecze piłkarskie rozgrywane pomiędzy zespołami E. a B. na okres 2 lat. Sąd wyznaczył w sprawie wniosku posiedzenie w dniu 29 czerwca 2011 r., na które nie stawili się oskarżyciel i obwiniony. Sąd postanowił wtedy uzależnić uwzględnienie wniosku od dokonania w nim zmiany, polegającej na orzeczeniu środka karnego w postaci zakazu wstępu na wszystkie mecze piłkarskie rozgrywane na terenie Polski przez okres 2 lat. Sąd postanowił także doręczyć odpis postanowienia obwinionemu, pouczając go o możliwości złożenia sprzeciwu i odwołując się do dnia 17 sierpnia 2011 r. Obwiniony nie podjął tej przesyłki i uznano ją za doręczoną. Na posiedzeniu w dniu 17 sierpnia 2011 r., pod nieobecność oskarżyciela i obwinionego, wydany został zaskarżony kasacją wyrok.

20

obwinionym. Porozumienie to z natury rzeczy polega na wyrażeniu zgody na takie zakończenie postępowania zarówno przez oskarżyciela publicznego, jak i obwinionego. Z art. 63 § 2 k.p.w. wynika, że sąd może uzależnić uwzględnienie wniosku od dokonania w nim określonych przez siebie zmian. Wprawdzie w przepisie tym wspomina się o możliwości sprzeciwu wobec tych zaproponowanych zmian tylko ze strony obwinionego, niemniej, biorąc pod uwagę istotę wniosku o skazanie bez rozprawy, także oskarżyciel publiczny, który jest autorem wniosku, powinien wyrazić w tej materii swoje zdanie lub przynajmniej powinno się umożliwić mu przedstawienie stanowiska. Sprzeciw oskarżyciela wobec zaproponowanych przez sąd zmian, o których mowa w art. 63 § 2 k.p.w. powoduje, że albo sąd odstąpi od określonych wcześniej przez siebie zmian we wniosku i uwzględni go w wersji pierwotnej albo uzna, że brak podstaw do uwzględnienia wniosku i na podstawie art. 63 § 5 k.p.w. sprawa podlegać będzie rozpoznaniu na zasadach ogólnych. Możliwe jest także określenie nowych propozycji i przedstawienie ich stronom (zob. T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 286 – 287; A. Kiełtyka, J. Paśkiewicz, M. Rogalski, A. Ważny, *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 277; A. Skowron, *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 383 – 384).

W przedmiotowej sprawie uznać można, że określone przez sąd w toku posiedzenia w dniu 29 czerwca 2011 r. zmiany we wniosku przedstawione zostały obwinionemu. Nie sposób jednak przyjąć, aby oskarżyciel wiedział o zaproponowanych przez sąd zmianach i aby mógł w tej kwestii wyrazić swoje stanowisko. Sam fakt odroczenia posiedzenia wynikać mógł z różnych przyczyn, a z treści art. 63 k.p.w. nie można wywodzić obowiązku oskarżyciela co do sprawdzania, czy odroczenie nie wynikało z faktu określenia przez sąd propozycji modyfikacji wniosku. Pierwszy zarzut kasacji należało w tej sytuacji uznać za oczywiście zasadny, zaś stwierdzone rażące naruszenie art. 63 § 2 i 5 k.p.w. w zw. z art. 58 § 1 k.p.w. powoduje, że zaskarżony wyrok należało uchylić i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu w T. do ponownego rozpoznania.

Również drugi zarzut sformułowany w kasacji Prokuratora Generalnego jest zasadny w stopniu oczywistym. W realiach rozpoznawanej sprawy sąd miał możliwość orzeczenia wobec Sebastiana Ł. na podstawie art. 65 ust. 2 ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. z 2009 r., nr 62, poz. 504 ze zm.) środka karnego w postaci zakazu wstępu na imprezę masową na okres od 2 do 6 lat. W punkcie II zaskarżonego kasacją wyroku Sąd Rejonowy w T. orzekł na tej podstawie środek karny w postaci zakazu wstępu na imprezy masowe sportowe – mecze piłkarskie wszystkich lig rozgrywanych przez kluby sportowe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na okres 2 lat. W kolejnym punkcie wyroku sąd zobowiązał obwinionego na podstawie art. 65 ust. 3 cytowanej ustawy do osobistego stawiennictwa we właściwej dla miejsca zamieszkania jednostce organizacyjnej Policji w czasie trwania imprezy masowej wymienionej w punkcie II wyroku, a więc w czasie trwania każdego meczu piłkarskiego rozgrywanego w Polsce przez kluby sportowe, na poziomie wszystkich lig piłkarskich, to jest na 9 poziomach, nie licząc meczów rozgrywanych przez kobiety. Takie określenie przedmiotowych granic zakazu jest nieracjonalne, praktycznie niemożliwe do wykonania i sprzeczne z istotą art. 65 ust. 4 cyt. ustawy, który nie bez powodu obliuguje do określenia rodzaju meczów, nazw klubów sportowych i zakresu terytorialnego zakazu.”

1.2.8. Rozciągnięcie zakazu określonego w art. 69 § 3 k.k. na sprawców, którzy z popełniania przestępstw uczynili stałe źródło dochodu

przepisy: art. 69 § 3 k.k., art. 65 § 1 k.k.

Z uzasadnienia:

„Przypomnieć należy, że obrońca oskarżonego naruszenia prawa do obrony upatrywał w tym, że w dniu 10 sierpnia 2009r. (poniedziałek) Ryszard S. dwukrotnie złożył wyjaśnienia – w toku przesłuchania przez prokuratora oraz podczas eksperymentu procesowego – kiedy nie miał jeszcze ustanowionego obrońcy i to te właśnie wyjaśnienia stały się podstawą dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych. W czasie tych wyjaśnień, wówczas podejrzany, opisał nie tylko zdarzenia poprzedzające przyjazd małżonków nad jezioro, konflikt, uderzenia i duszenie (w miejscu parkowania samochodu), ale również przemieszczenie Małgorzaty S. i jej wrzucenie do jeziora. We wszystkich kolejnych wyjaśnieniach skazany zaprzeczał tym ostatnim okolicznościom, twierdząc, że pokrzywdzoną zostawił w miejscu konfliktu, gdzie zaparkowany był samochód, którym odjechał i nie wie co się dalej działo.

Zdaniem autora kasacji, oparcie wyroku przypisującego Ryszardowi S. działanie z zamiarem bezpośrednim zabójstwa wyłącznie na podstawie tych dwóch pierwszych jego wyjaśnień, stanowiło naruszenie art. 6 k.p.k., gdyż od początku wiadomo było, że sprawa dotyczy najpoważniejszego zarzutu – zbrodni zabójstwa – a zatem natychmiastowe przeprowadzenie najistotniejszych czynności procesowych (eksperymentu) bez udziału obrońcy, rażąco prawo do obrony naruszało. Obrońca dostrzegał, że przepisy k.p.k. wprost nie określają momentu, od którego obrońca powinien brać udział w postępowaniu przygotowawczym, ale – odwołując się do treści art. 80 k.p.k. – wyraził przekonanie, że w tak poważnej sprawie, przed wykonaniem tak istotnych czynności, jak eksperyment procesowy, powinien podejrzanemu zostać wyznaczony choćby „obrońca tymczasowy”, który mógłby sprawować opiekę prawną. Skarżący wskazał, że już następnego dnia (11 sierpnia 2009r.) ojciec podejrzanego ustanowił obrońcę, a zatem przeprowadzenie eksperymentu dnia poprzedniego było zupełnie nieuzasadnione. Powołując tezy szeregu orzeczeń Sądu Najwyższego obrońca podkreślił, że prawo posiadania obrońcy przysługuje podejrzanemu już od początkowej fazy postępowania przygotowawczego, jak również to, iż prawo do obrony materialnej należy do fundamentalnych praw procesowych. W tej jednak sprawie – jego zdaniem – przysługujące Ryszardowi S. prawo do obrony pozostało jedynie w sferze teorii.

Oceniając argumentację kasacyjną w powyższym zakresie, trzeba stwierdzić, że stanowi ona konglomerat postulatów i subiektywnych przekonań jej autora, nie do końca przystających do rzeczywistej treści obowiązujących przepisów Kodeksu postępowania karnego.

Chybiony całkowicie był argument odwołujący się w zarzucie kasacji do treści art. 80 k.p.k. W przepisie tym wprost wszak mowa o postępowaniu jurysdykcyjnym, a nie przygotowawczym i nie daje on żadnych podstaw do prowadzenia analogii co do jego stosowania na etapie wcześniejszym. Równie bezpodstawny był zarzut o niepodjęciu nawet próby wyznaczenia podejrzanemu „obrońcy tymczasowego”, skoro obowiązującej procedurze karnej w ogóle taka instytucja nie jest znana.

Gwarancje zapewnienia prawa do obrony w pierwszej fazie postępowania przygotowawczego realizowane są w inny sposób. Mianowicie poprzez obligatoryjne pouczenia podejrzanych o przysługujących im uprawnieniach, w tym m.in. do korzystania z pomocy obrońcy oraz do odmowy składania wyjaśnień. Takich pouczeń przed pierwszym przesłuchaniem w charakterze podejrzanego, zgodnie z art. 300 k.p.k., pisemnie udzielono Ryszardowi S. (k.53), a przypomniano o nich przed przystąpieniem do tego przesłuchania przez prokuratora (k.54) oraz przed rozpoczęciem eksperymentu procesowego (k.107). Fakt, że przed tą czynnością nie był ustanowiony obrońca dla podejrzanego, zgodnie z art. 316 k.p.k., nie stanowił przeszkody dla wykonania tej czynności.

Ryszard S. jest osobą dorosłą (32 lata w chwili czynu), z wyższym wykształceniem, w pełni sprawną intelektualnie, zajmującą się również zawodowo kwestiami prawnymi w

ramach doradztwa finansowego. W dniu 10 sierpnia 2009r. nie był pod wpływem alkoholu ani żadnych innych substancji zakłócających funkcje intelektualne. Jednoznacznie zatem należy uznać, że skazany w pełni zrozumiał kierowane do niego pouczenia, miał świadomość swej sytuacji procesowej i wyraził wolę zarówno złożenia wyjaśnień przed prokuratorem, jak i wolę wzięcia aktywnego przeciw udziału w przeprowadzanym tego też dnia eksperymencie procesowym. Niewątpliwie Ryszard S. miał też wiedzę o tym, że jego ojciec nie udzielił jeszcze pełnomocnictwa obrońcy (o co wnosił już podczas czynność zatrzymania – k.38), a mimo to zdecydował się na złożenie wyjaśnień i udział w eksperymencie procesowym, w żaden sposób nie sygnalizując (art. 301 k.k.), że chciałby, aby w tych czynnościach uczestniczył obrońca. W świetle tych okoliczności przyjąć trzeba, że wywody autora kasacji o naruszeniu prawa do obrony Ryszarda S. były zupełnie nieprzekonujące.

Stanowisko to potwierdza również orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Standardy wypracowane w takich sprawach, jak *Salduz przeciwko Turcji* czy *Płonka przeciwko Polsce*, powtarzane także w wielu kolejnych orzeczeniach (por. Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, Komentarz do art. 1 – 18; red. L. Garlicki, Warszawa 2010, s.434-435), przyjmują, że w sytuacji wyraźnego i udokumentowanego pouczenia podejrzanego przed pierwszym przesłuchaniem o prawie do odmowy składania wyjaśnień i możliwości posiadania obrońcy, gdy rozwój i aktualny stan intelektualny podejrzanego gwarantuje zrozumienie pouczeń i świadome podejmowanie dalszych decyzji procesowych, nie można mówić o naruszeniu prawa do obrony w rozumieniu art. 6 ust. 3 lit. c) tzw. Konwencji Europejskiej, jak i tożsamy gwarancji zawartych w przepisach innych międzynarodowych traktatów, wskazanych w pierwszym zarzucie kasacji. Przepis ten nie zostaje w tych sytuacjach naruszony, nawet jeżeli to materiał dowodowy uzyskany podczas tych pierwszych czynności, stanowi podstawę dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych. Ryszard S. z całą pewnością nie należał do kategorii osób „narażonych na pokrzywdzenie”, jak określał to ETPCz, zaliczając do nich osoby niepełnoletnie, chore czy nie w pełni sprawne intelektualnie. Podkreślić przy tym trzeba, że w odniesieniu do Ryszarda S. w postępowaniu przygotowawczym w ogóle nie wydawano negatywnych decyzji co do jego kontaktów z obrońcą czy udziału obrońcy w czynnościach procesowych, rzecz jasna już po tym, kiedy obrońca został ustanowiony.

W tym stanie rzeczy, pierwszy zarzut kasacji obrońcy Ryszarda S. ocenić należało jako bezzasadny. Dla wyrażenia tej oceny nie mogło mieć żadnego znaczenia przytoczenie w kasacji szeregu orzeczeń Sądu Najwyższego, podkreślających wagę gwarancji procesowych związanych z prawem do obrony – bezdyskusyjnie słusznych, ale nieprzystających do realiów sprawy.

(...)

Ryszard S. skazany został za dokonanie zbrodni zabójstwa Małgorzaty S. z zamiarem bezpośrednim. Sąd Okręgowy ustalił zatem, a Sąd Apelacyjny to zaaprobował, że skazany „chciał popełnić” tę zbrodnię, w rozumieniu art. 9 § 1 k.k. Jednoznacznie ustalonym w sprawie faktem jest to, że przyczyną zgonu Małgorzaty S. było utonięcie, a tym samym to, iż przed znalezieniem się w wodzie pokrzywdzona żyła. Akceptując przypisanie oskarżonemu działania z zamiarem bezpośrednim, Sąd ad quem przedstawił następujące wnioski: „przesądza o tym sama tylko przedmiotowa strona jego działania; najpierw bił ją po głowie i dusił za szyję (...) powodując utratę jej przytomności spowodowaną niedotlenieniem; nie sposób teraz jednoznacznie ustalić, czy w tym czasie nabrał subiektywnego przekonania, że żona nie żyje czy jest tylko nieprzytomna; jest to kwestia o tyle drugorzędna, że dalsze niezwłoczne działania Ryszarda S. utwierdzają o powziętym przez niego zamiarze zabójstwa, wszak przez ok. 150 metrów przeniósł jej ciało do wody po to, aby wrzucić do jeziora twarzą do wody; ta ostatnia faza jego działa-

nia przesądzać musi o tym, że chciał wówczas żonę pozbawić życia i konsekwentnie dążył do tego" (str.15 uzasadnienia).

Rozumowania takiego w realiach sprawy zaakceptować nie można. Jest ono na tyle sprzeczne z podstawowymi zasadami odpowiedzialności karnej, że stanowi właśnie rażące naruszenie art. 457 § 3 k.p.k. Przepis ten zobowiązuje sąd odwoławczy do wskazania w uzasadnieniu wyroku również tego, „czym kierował się wydając wyrok”. Jeżeli wypełnienie tej przesłanki dotknięte jest rażącymi wadami, to dochodzi do naruszenia art. 457 § 3 k.p.k., który przecież wymaga nie formalnego zamieszczenia w uzasadnieniu jakiegokolwiek motywacji, ale przedstawienia rozumowania przekonywającego, adekwatnego do realiów sprawy, prawidłowo uwzględniającego zasady odpowiedzialności karnej.

Stwierdzając, że Ryszard S. z zamiarem bezpośrednim dokonał zabójstwa żony, Sąd ad quem jednocześnie przyjął, że po powodującym utratę przytomności pokrzywdzonej jej duszeniu, „nie sposób jednoznacznie ustalić” stanu świadomości oskarżonego – czy nabrał „subiektywnego” przekonania, że żona nie żyje, czy uznawał, iż jest nieprzytomna. Dalej stwierdził, w sposób zupełnie niezrozumiały, że „jest to kwestia drugorzędna”, gdyż dalsze czynności oskarżonego, polegające na „przeniesieniu jej ciała po to, aby wrzucić do jeziora twarzą do wody”, przesądzają o zasadności przypisania działania z zamiarem bezpośrednim. Wobec faktu, że przyczyną śmierci Małgorzaty S. było utonięcie, stwierdzenie Sądu odwoławczego, że kwestią drugorzędną jest ustalenie świadomości oskarżonego, co do zachowania funkcji życiowych żony w momencie wrzucania jej do wody – stanowi właśnie rażące naruszenie zasad odpowiedzialności karnej. Sąd Apelacyjny podkreślił wręcz, że to „ostatnia faza jego działania” – a więc wrzucenie żony do wody – przesądziła o przyjęciu dolus directus. W tej sytuacji dokonanie jednoznacznego ustalenia w zakresie świadomości Ryszarda S. w tej fazie zdarzenia, nie tylko nie jest drugorzędne, ale może mieć znaczenie wręcz zasadnicze dla wnioskowania co najmniej o zamiarze z jakim działał tempore criminis.

Analizując omawiane rozumowanie Sądu ad quem, nie można uznać cytowanych powyżej stwierdzeń za li tylko niefortunne sformułowania czy nie do końca uważną stylizację zdań. Te bowiem okoliczności, do których odwoływał się Sąd odwoławczy, znajdują swe dowodowe źródło właśnie w pierwszych wyjaśnieniach Ryszarda S. oraz jego wypowiedziach złożonych w toku eksperymentu procesowego. Zatem w tych środkach dowodowych, którym Sądy obu instancji przyznały walor wiarygodności i które stanowiły podstawę ustaleń faktycznych.

Podczas pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego Ryszard S. chaotycznie wyjaśniał, że już po uderzeniach i duszeniu żony oraz jej upadku na ziemię, wystraszył się kiedy zobaczył krew, „nie wiedział co robić, co się stało i uciekł stamtąd, zaniósł ją do wody koło pomostu” (k.55v). W sposób wewnętrznie sprzeczny oskarżony tę okoliczność przedstawił w końcowej fazie tego przesłuchania: „ja wrzuciłem nieprzytomną żonę do wody twarzą do wody, bo ja spanikowałem, że to się wyda; myślałem że ona nie żyje” (k.56). Podobnych słów Ryszard S. używał w czasie eksperymentu procesowego, kiedy mówił o „spanikowaniu” po zobaczeniu krwi (k.110), wstrząsaniu ciałem żony, która nie dawała znaków życia (k.112), nie sprawdzaniu czy żona zareagowała w jakiś sposób po wrzuceniu do wody (k.113).”

└┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘

1.2.10. Znaczenie prawne dowodu rejestracyjnego

przepisy: art. 275 § 1 k.p.k.

hasła: Rozprawa – ogólnie

Wyrok z dnia 2 marca 2012 r., V KK 283/11

Teza:

Językowe znaczenie analizowanego znamienia strony przedmiotowej przestępstwa z art. 275 § 1 k.k. świadczy za tym, że przedmiotem ochrony jest dysponowanie dokumentem, którego treść dowodzi, iż wymienionej w nim osobie przysługuje określone prawo majątkowe.

Nie jest też uprawnione interpretowanie pojęcia „dokumentu stwierdzającego prawa majątkowe”, jako obejmującego zarazem takie dokumenty, które wystawia się wprawdzie na podstawie dokumentów stwierdzających posiadanie tych praw, ale w celu poświadczenia innych okoliczności mających znaczenie prawne.

Dowód rejestracyjny jest dokumentem stwierdzającym dopuszczenie do ruchu konkretnego pojazdu.

Dowód rejestracyjny pojazdu stwierdza nie prawo majątkowe osoby związane z tym pojazdem, lecz administracyjne dopuszczenie pojazdu do ruchu. Jako taki dowód rejestracyjny nie należy do kategorii dokumentów stwierdzających prawo majątkowe, którymi dysponowanie stanowi przedmiot ochrony wymieniony w opisie strony przedmiotowej przestępstwa określonego w art. 275 § 1 k.k.

Z uzasadnienia:

„To prawda, że z reguły w dokumencie tym wpisane są dane osobowe właściciela pojazdu. Jednak samo wskazanie w dowodzie rejestracyjnym tych danych nie oznacza jeszcze, że tenże dokument stwierdza prawo własności. Argumentacja Sądu Okręgowego ograniczona do przytoczonego tu spostrzeżenia nie może być uznana za wystarczającą. Językowe znaczenie analizowanego znamienia strony przedmiotowej przestępstwa z art. 275 § 1 k.k. świadczy za tym, że przedmiotem ochrony jest dysponowanie dokumentem, którego treść dowodzi, iż wymienionej w nim osobie przysługuje określone prawo majątkowe. Do kategorii praw majątkowych należą przede wszystkim prawa rzeczowe, w tym własność, a także wierzytelności opiewające na świadczenia majątkowe. Dokument stwierdzający prawo majątkowe stanowi zatem w obrocie prawnym źródłowy dowód posiadania przez określoną osobę tego prawa, bądź też wskazuje na taki dowód. Jeśli zważyć, że w prawie karnym nie jest dopuszczalna rozszerzająca wykładnia znamion czynu zabronionego, to nie jest też uprawnione interpretowanie pojęcia „dokumentu stwierdzającego prawa majątkowe”, jako obejmującego zarazem takie dokumenty, które wystawia się wprawdzie na podstawie dokumentów stwierdzających posiadanie tych praw, ale w celu poświadczenia innych okoliczności mających znaczenie prawne.

Z uwzględnieniem tych uwag należało rozważyć jaki jest charakter prawny dokumentu w postaci dowodu rejestracyjnego pojazdu. Stosowne unormowania zawarte są w aktach prawa administracyjnego, a ściśle w ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 98, poz. 602, ze zm.). W myśl art. 71 ust.1 tej ustawy (dalej prd) dowód rejestracyjny jest dokumentem stwierdzającym dopuszczenie do ruchu konkretnego pojazdu. Według art. 72 ust. 1 prd rejestracji dokonuje się na podstawie dowodu własności pojazdu lub dokumentu potwierdzającego powierzenie pojazdu przez zagraniczną osobę fizyczną lub prawną podmiotowi polskiemu (art. 73 ust. 5 prd). Rejestracja pojazdu następuje w formie decyzji administracyjnej po przeprowadzeniu postępowania w celu ustalenia okoliczności faktycznych i prawnych, od których ustawa i przepisy wykonawcze uzależniają dokonanie tej czynności (uchwała składu siedmiu sędziów NSA z 15. 11. 2001, OPS 6/01, Jur. 2001, nr 12, s. 34). Szczegółowa regulacja postępowania zawarta jest w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 22 lipca 2002 r. w sprawie rejestracji i oznaczania pojazdów (Dz. U. Nr 133, poz. 1123 ze zm.). W § 2 ust. 1 rozporządzenia stanowi się, że w celu rejestracji pojazdu składa się w organie rejestrującym

wniosek, do którego załącza się, między innymi, dowód własności pojazdu, a w wypadku określonym w art. 73 ust. 5 prd dowód powierzenia pojazdu. Z uregulowań tych wynika więc, że dowód rejestracyjny nie jest dokumentem stwierdzającym prawo własności bądź inne prawo majątkowe osoby w nim wymienionej. Dokument ten ma charakter administracyjnoprawny. Wykazanie własności pojazdu albo udokumentowanie faktu powierzenia, o którym mowa w art. 73 ust. 5 prd jest natomiast jednym z warunków uzyskania dowodu rejestracyjnego przez wnioskodawcę. Wszystko to uprawnia do konkluzji, że dowód rejestracyjny pojazdu stwierdza nie prawo majątkowe osoby związane z tym pojazdem, lecz administracyjne dopuszczenie pojazdu do ruchu. Jako taki dowód rejestracyjny nie należy do kategorii dokumentów stwierdzających prawo majątkowe, którymi dysponowanie stanowi przedmiot ochrony wymieniony w opisie strony przedmiotowej przestępstwa określonego w art. 275 § 1 k.k.

Nie oznacza to oczywiście, że samowolne zabranie dowodu rejestracyjnego pozostającego w dyspozycji osoby uprawnionej jest czynem obojętnym z punktu widzenia prawa karnego. Wracając do okoliczności niniejszej sprawy należy zauważyć, że właściciel (M. B.) pozostawił samochód osobowy wraz z kluczykami i dowodem rejestracyjnym w pomieszczeniu zamkniętym i nie upoważnił oskarżonego ani innych osób do używania pojazdu. Czyn oskarżonego polegał na zaborze pojazdu i tego dokumentu. Nie ulega więc wątpliwości, że oskarżony dopuścił się usunięcia spod władztwa osoby uprawnionej także dokumentu, którym nie miał prawa rozporządzać. Działanie to stanowiło jedną z czynności sprawczych przestępstwa określonego w art. 276 k.k. Usunięcie dokumentu, którym sprawca nie ma prawa wyłącznie rozporządzać, oznacza właśnie pozbawienie dotychczasowego dysponenta władztwa nad nim. Prowadzi do uczynienia dokumentu niedostępnym dla osoby uprawnionej, choćby przez określony czas (por. W. Wróbel [w:] Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz pod red. A. Zolla, t. II, Kraków 2008, s. 1364). Przepis art. 276 k.k. daje więc ochronę dokumentom innym niż określone w art. 275 § 1 k.k. przed działaniami polegającymi na zawładnięciu nimi przez osoby nieuprawnione.”

└┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘

1.2.11. Górna granica zagrożenia karą przy braku jej wyraźnego określenia w ustawie

przepisy: art. 49 Prawa prasowego

hasła: Lustracja

Wyrok z dnia 8 lutego 2012 r., V KK 294/11

Teza:

Czyn stypizowany w art. 49 ustawy z dnia 26 stycznia 1984r. Prawo prasowe zagrożony jest karą grzywny albo karą ograniczenia wolności, których górne granice nie zostały oznaczone, co nakazuje przyjąć, że ustawodawca ich wymiaru nie ogranicza, zatem ustala go na poziomie górnych granic przewidzianych dla występków.

Stypizowanie przez ustawę czynu jako przestępstwo stanowi okoliczność wyłączającą orzekanie w postępowaniu prowadzonym na podstawie Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

Z uzasadnienia:

„Jak słusznie zauważył Prokurator Generalny w wywiedzionej kasacji, przyczyny wskazanego uchybienia należy upatrywać w błędnej ocenie czynu określonego w art. 49 ustawy z dnia 26 stycznia 1984r. Prawo prasowe jako wykroczenia, mimo iż czyn ten stanowi występki. Przypomnieć należy, że czyn stypizowany w art. 49 ustawy z dnia 26

stycznia 1984r. Prawo prasowe zagrożony jest karą grzywny albo karą ograniczenia wolności, których górne granice nie zostały oznaczone, co nakazuje przyjąć, że ustawodawca ich wymiaru nie ogranicza, zatem ustala go na poziomie górnych granic przewidzianych dla występków. Gdyby bowiem ustawodawca typizując określony czyn, w odrębnej ustawie poza zbiorem wykroczeń określonych w Kodeksie wykroczeń, traktował go jako wykroczenie, to wyznaczyłby górną granicę wymiaru kary ograniczenia wolności lub grzywny w wysokości nie przekraczającej granic określonych w przepisach części ogólnej Kodeksu wykroczeń.

W takiej sytuacji, w świetle art. 1 § 1 k.p.s.w., nie może budzić wątpliwości, że stypizowanie przez ustawę czynu jako przestępstwo stanowi okoliczność wyłączającą orzekanie w postępowaniu prowadzonym na podstawie Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. W niniejszej sprawie, skoro postępowanie o popełnienie występku było prowadzone na podstawie przepisów tego właśnie kodeksu, a nie Kodeksu postępowania karnego, to nie ulega wątpliwości, że doszło do bezwzględnej przyczyny odwoławczej, o której mowa w art. 104 § 1 pkt 7 k.p.s.w., co nakładało na Sąd Najwyższy obowiązek uchylenia orzeczenia i na podstawie art. 5 § 1 pkt 10 k.p.s.w. umorzenia postępowania.”

└─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘

1.2.12. Grunt rolny a miejsca, gdzie odbywa się ruch lądowy pojazdów

przepisy: art. 178a § 1 k.k.

hasła: Przestępstwa pko bezpieczeństwu w komunikacji – prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego;

Wyrok z dnia 2 marca 2012 r., V KK 358/11

Teza:

Grunt rolny, podobnie jak podwórko przydomowe, nie może być uznany za miejsce gdzie odbywa się ruch lądowy pojazdów, a zatem nie korzysta z ochrony art. 178 a § 1 k.k..

Z uzasadnienia:

„Sąd Rejonowy uznał, że zachowanie Alojzego D. polegające na kierowaniu ciągnikiem w stanie nietrzeźwości na gruncie rolnym mieści się w pojęciu prowadzenia pojazdu w „ruchu lądowym”, ponieważ oskarżony zdecydował się na użycie ciągnika na własnym polu, w reakcji na zachowanie sąsiada, który zdaniem Alojzego D. swoim ciągnikiem naruszył granice między ich gruntami rolnymi. Na tej podstawie Sąd Okręgowy wyprowadził wniosek, że w miejscu zdarzenia – na gruncie rolnym, odbywał się ruch dwóch pojazdów. W konsekwencji uznał, że oskarżony w krytycznym czasie wyczerpał dyspozycję art. 178 a § 1 k.k., wyrażając pogląd, że przestępstwo to może być popełnione w każdym miejscu, w którym odbywa się ruch pojazdów i na poparcie tego stanowiska przywołał wyrok SN z dnia 10 marca 1964 r., sygn. IV K 1296/61, publ. OSNKW 1964/10/152. Taką ocenę prawną czynu oskarżonego zaakceptował Sąd odwoławczy. Sądy obu instancji nie dostrzegły jednak, że w powołanym judykacie za miejsce popełnienia przestępstwa prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości (art. 28 § 1 ustawy z dnia 19 grudnia 1959 r. o zwalczaniu alkoholizmu Dz. U. z 1959 r. Nr 69, poz. 434) Sąd Najwyższy uznał, tylko takie obszary w których odbywa się ogólny lub lokalny ruch pojazdów, podając przykłady takich miejsc jak: tereny przemysłowe i lotniska.

Dekodując pojęcie ruchu lądowego użyte w dyspozycji art. 178a § 1 k.k. należy odwołać się do art. 1 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r., Prawo o ruchu drogowym (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908 ze zm.), która reguluje zasady ruchu na dro-

gach publicznych, w strefach zamieszkania oraz w strefach ruchu. Nadto przepisy tej ustawy stosuje się do ruchu odbywającego się poza wskazanymi miejscami w zakresie koniecznym dla uniknięcia zagrożenia bezpieczeństwa osób; oraz wynikającym ze znaków i sygnałów drogowych. Wszystkie wskazane w ustawie obszary w których może odbywać się ruch lądowy mają charakterystyczne cechy wspólne, a mianowicie, muszą być ogólnodostępne i wykorzystywane przez nieograniczoną liczbę osób. Zważywszy na zawarte w art. 2 ust. 1a, 16 i 16a prawa o ruchu drogowym definicje pojęć użytych w art. 1 ust. 1 cyt. ustawy, grunt rolny nie stanowi drogi publicznej, strefy zamieszkania, czy strefy ruchu. Nie można go również uznać za miejsce wskazane w art. 1 ust. 2 ustawy Prawo o ruchu drogowym. Wprawdzie na gruncie rolnym używa się pojazdów mechanicznych lub konnych służących do prac polowych, jednak ruch tymi pojazdami odbywa się sporadycznie i obejmuje tylko wąskie grono użytkowników, co prowadzi do wniosku, że miejsce to nie jest ogólnie dostępne dla ruchu pojazdów. Z tego względu, w odniesieniu do gruntów rolnych, nie zachodzi potrzeba stosowania przepisów ustawy Prawo o ruchu drogowym, dla uniknięcia zagrożenia bezpieczeństwa osób wywołanego ruchem pojazdów. Prowadzi to do wniosku, że grunt rolny, podobnie jak podwórko przydomowe, nie może być uznany za miejsce gdzie odbywa się ruch lądowy pojazdów, a zatem nie korzysta z ochrony art. 178 a § 1 k.k. (zob. uchwałę SN z 14 września 1972 r., VI KZP 33/72, OSNKW 1972, z. 12, poz. 187; wyrok SN z 5 grudnia 1995 r., WR 186/95, OSNKW 1996, z. 3-4, poz. 19; wyrok SN z 11 października 2000 r., IV KKN 250/2000, OS Prok. i Pr. 2001, nr 4, poz. 19, wyrok SN z 23 kwietnia 2008 r., III KK 445/07, Lex nr 393935, wyrok SN z 5 maja 2009 r., IV KK 432/08, OSNwSK 2009 nr 1, poz. 1068).

Dlatego fakt, że w krytycznym czasie na sąsiadujących ze sobą gruntach rolnych poruszały się dwa ciągniki rolnicze nie przydał tym gruntom znamienia miejsca w którym odbywa się ruch lądowy.

Zatem, biorąc pod uwagę, że zachowanie nietrzeźwego oskarżonego, kierującego ciągnikiem na gruncie rolnym, nie wyczerpało znamienia prowadzenia pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym, którego realizacja jest konieczna do przypisania przestępstwa z art. 178 a § 1 k.k., Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok Sądu odwoławczego i utrzymany tymże wyrokiem w mocy wyrok Sądu I instancji, w zakresie skazania za przestępstwo z art. 178a § 1 k.k. przypisane oskarżonemu w pkt.2 i orzeczenia o środku karnym wydanego na podstawie art. 42 § 2 k.k. oraz uniewinnił oskarżonego od popełnienia tego czynu. Rozstrzygnięcie to spowodowało konieczność uchylenia orzeczenia o karze łącznej i łącznym środku karnym.”

└┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘

1.2.13. Istotnie różniące się w wyrokach oceny prawne tego samego zdarzenia a zasada samodzielności jurysdykcyjnej; znamiona przestępstwa rozboju

przepisy: art. 8 § 1 k.p.k., art. 280 § 1 k.k..

hasła: Rozbój (Zob. Przepięstwa pko mieniu - rozbój); Przepięstwa pko mieniu - rozbój (Zob. Rozbój); Zasada samodzielnosci jurydykcyjnej;

Postanowienie z dnia 10 stycznia 2012 r., II KK 209/11

Teza:

Sytuacja, w której w opisanych wyrokach dochodzi do istotnie różniących się ocen prawnych tego samego zdarzenia nie jest pożądana, niemniej wobec zasady samodzielności jurysdykcyjnej sądów z art. 8 § 1 k.p.k. czasami nie sposób jej uniknąć.

Groźba, o której mowa w art. 280 § 1 k.k. nie musi być wprost wyrażona słowami lub gestami, może wynikać z zachowania sprawców, których celem, w tym wypadku, było takie oddziaływanie na psychikę pokrzywdzonego, aby ten wydał im telefon komórkowy.

Z uzasadnienia:

„Sąd Rejonowy w W. wyrokiem z dnia 8 maja 2008 r., uznał Mariusza K., Rafała K. i Arkadiusza K. za winnych tego, że w dniu 30 listopada 2005 r. w W., w pobliżu Liceum Ogólnokształcącego i przy ul. Z., działając wspólnie i w porozumieniu, grożąc małoletniemu Damianowi G. natychmiastowym użyciem przemocy, zabrali mu w celu przywłaszczenia telefon komórkowy marki Nokia 3650 o wartości 1500,- złotych na szkodę wymienionego pokrzywdzonego, to jest za winnych przestępstwa z art. 280 § 1 k.k. i za przestępstwo to wymierzył każdemu z nich karę 2 lat pozbawienia wolności, przy czym wykonanie tej kary w odniesieniu do Mariusza K. warunkowo zawiesił na okres 5 lat próby, oddając w tym okresie oskarżonego pod dozór kuratora sądowego. Ponadto sąd wymierzył Mariuszowi K. karę 100 stawek dziennych grzywny po 10 złotych każda stawka.

Wyrok ten zaskarżony został apelacjami obrońców Rafała K. i Arkadiusza K., natomiast w części dotyczącej Mariusza K. nie został zaskarżony i uprawomocnił się z dniem 16 maja 2008 r. Po rozpoznaniu apelacji obrońców Rafała i Arkadiusza K. Sąd Okręgowy w W., wyrokiem z dnia 4 marca 2009 r., uchylił wyrok Sądu Rejonowego w W. w odniesieniu do tych oskarżonych i sprawę przekazał sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy w W., wyrokiem z dnia 12 stycznia 2010 r., po raz drugi uznał Arkadiusza K. i Rafała K. za winnych przestępstwa z art. 280 § 1 k.k. i wymierzył każdemu z nich karę 2 lat pozbawienia wolności. Wyrok ten znowu zaskarżony został apelacjami obrońców oskarżonych, po rozpoznaniu których Sąd Okręgowy w W., wyrokiem z dnia 7 grudnia 2010 r., zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że z opisu czynu przypisanego Arkadiuszowi K. i Rafałowi K. wyeliminował stwierdzenie „grożąc natychmiastowym użyciem przemocy” i ustalił, że czyn oskarżonych stanowił przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., wymierzając oskarżonym kary po roku pozbawienia wolności.

Prokurator Generalny wniósł kasację od pierwszego z opisanych wyroków, to jest od wyroku Sądu Rejonowego w W. z dnia 8 maja 2008 r. Zaskarżył wyrok w całości na korzyść Mariusza K. W kasacji zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa materialnego – art. 280 § 1 k.k., polegające na niezasadnym przyjęciu, że oskarżony działając wspólnie i w porozumieniu z Rafałem K. i Arkadiuszem K. dopuścił się zarzucanego mu przestępstwa napadu rabunkowego poprzez stosowanie bliżej nieokreślonej groźby natychmiastowego użycia przemocy, co w konsekwencji doprowadziło do niesłusznego uznania, że oskarżony wypełnił swoim działaniem znamiona przestępstwa z art. 280 § 1 k.k., podczas gdy zachowanie Mariusza K. wyczerpywało znamiona występku opisanego w art. 278 § 1 k.k.

Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w W. w stosunku do Mariusza K. i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania temu sądowi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego okazała się niezasadna. Celem postępowania kasacyjnego jest eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń, wydanych z rażącym naruszeniem prawa, a więc takich, które obarczone są wadami, których nie da się zaakceptować. Naruszenia te winny być, ze względu na ich wagę i doniosłość konsekwencji, porównywalne do uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. W sprawie Mariusza K. i Rafała i

Arkadiusza K. doszło w opisanych wyrokach do istotnie różniących się ocen prawnych tego samego zdarzenia. Sytuacja taka nie jest pożądana, niemniej wobec zasady samodzielności jurysdykcyjnej sądów z art. 8 § 1 k.p.k. czasami nie sposób jej uniknąć. Prokurator Generalny podzielił ocenę prawną zdarzenia przyjętą przez Sąd Okręgowy w W. w wyroku z dnia 7 grudnia 2010 r., w tym ustalenie, że Rafał i Arkadiusz K. dopuścili się przypisanego im czynu bez użycia przemocy, czy groźby jej użycia. Na tej podstawie, zakładając nadto, że w uzasadnieniu zaskarżonego kasacją wyroku ustalono, iż Mariusz K. przypisanego mu czynu dopuścił się bez użycia przemocy, czy też groźby jej użycia (s. 6 kasacji), Prokurator Generalny uznał, że skazany nie mógł wyczerpać znamion ustawowych przestępstwa z art. 280 § 1 k.k., a tylko znamiona występkę z art. 278 § 1 k.k. Wobec powyższego w kasacji sformułowano zarzut naruszenia prawa karnego materialnego – art. 280 § 1 k.k.

W tym miejscu przypomnieć wypada, że do obrazu prawa materialnego dojść może między innymi na skutek zastosowania nieodpowiedniego przepisu, ale w stosunku do prawidłowo ustalonego stanu faktycznego. *Error iuris* nie zachodzi natomiast, gdy wykazywana wada orzeczenia jest wynikiem błędnych ustaleń faktycznych. W tej sytuacji zbadać należało w pierwszej kolejności, jakie były ustalenia faktyczne dokonane przez sąd w zaskarżonym kasacją wyroku. Odzwierciedleniem poczynionych przez sąd ustaleń faktycznych jest przyjęty w wyroku opis czynu przypisanego oskarżonemu oraz odpowiadające mu zapisy w uzasadnieniu tego wyroku. W opisie czynu zawartym w zaskarżonym kasacją wyroku przyjęto, że skazani grozili małoletniemu Damianowi G. natychmiastowym użyciem przemocy (pkt 1 wyroku k. 340 akt).

W uzasadnieniu wyroku, w części, w której sąd przedstawia ustalony stan faktyczny zapisano, że oskarżeni „podeszli do Damiana G. Stanęli w półkręgu, byli ubrani w dresy i mieli założone na głowach kaptury. Arkadiusz K. wówczas powiedział do Damiana G.: ej ty, dawaj telefon. Paweł H. pobiegł wtedy do szkoły po pomoc. Damian G. wystraszył się, że jeżeli nie odda telefonu, to zostanie pobity, dlatego oddał Arkadiuszowi K. swój telefon komórkowy ...” (k. 341 akt). Ustalenia te znajdują oparcie w zeznaniach pokrzywdzonego, który zeznał, że będąc sam z trzema oskarżonymi obawiał się, że może zostać pobity. Pokrzywdzony zeznał dosłownie: „ich zachowanie na miejscu zdarzenia wskazywało na to, iż jeśli nie oddam telefonu to mogę zostać pobity” (k. 7v). Tej samej treści zeznania pokrzywdzony złożył przed sądem, podając, że oddał telefon z troski o własne zdrowie, bał się oskarżonych, bał się, że go pobiją (k. 249 akt).

W dalszej części uzasadnienia sąd wyjaśnia, że zachowanie oskarżonych wobec pokrzywdzonego stanowiło groźbę natychmiastowego użycia przemocy *per facta concludentia* (k. 345 akt), że grozili pokrzywdzonemu w sposób dorozumiany. Sąd, powołując się na poglądy wyrażane w doktrynie i orzecznictwie, cytując przy tym konkretne publikacje i orzeczenia, uznał, że możliwe jest wypełnienie w taki sposób znamienia ustawowego przestępstwa z art. 280 § 1 k.k., w postaci groźby natychmiastowego użycia przemocy. Z kolei Sąd Okręgowy w W. w uzasadnieniu wyroku z dnia 7 grudnia 2010 r., oceniając te same fakty, które jak podkreślił ustalone zostały prawidłowo, uznał, że brak jest jakichkolwiek okoliczności wskazujących na to, że sprawcy mieli na celu użycie wobec pokrzywdzonego przemocy (k. 725).

Autor kasacji przyjął, że właściwa jest ocena Sądu Okręgowego w W. i zarzucił rażące naruszenie przepisu prawa materialnego przez błąd subsumcji. Oceniając trafność tego zarzutu Sąd Najwyższy uznał, że wprowadzie we wskazanych wyrokach doszło do rozbieżnych ocen w zakresie kwalifikacji prawnej, niemniej nie można bez wątpliwości przyjąć, że to w zaskarżonym kasacją wyroku doszło do błędu subsumcji, a w każdym razie trudno przyjąć, aby ewentualny błąd miał charakter rażący. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym kasację uznał ustalenia i ocenę dokonaną w zaskarżonym wyroku i zrelacjonowaną w jego uzasadnieniu za uprawnioną. Sąd mógł do tak ustalonych faktów

stępowanie sądowe o wznowienie postępowania nie może zatem prowadzić do badania prawidłowości oceny materiału dowodowego dokonanej przez Sąd orzekający(zob. postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 28.06.2002 r., II KO 26/01, LEX nr 54422), ani tym bardziej do badania procesowej prawidłowości poczynionych ustaleń faktycznych. Wzruszenie prawomocnego wyroku w drodze wznowienia postępowania na podstawie art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k. może bowiem nastąpić tylko wtedy, gdy ujawnią się po jego wydaniu takie nowe dowody, które mogą w sposób wiarygodny podważyć prawdziwość przyjętych w nim ustaleń faktycznych.

Samo zgłoszenie nowych faktów i dowodów nie oznacza, że niejako automatycznie sąd rozpoznający wniosek zobligowany jest do wznowienia postępowania. Owe nowe fakty i dowody podlegają ocenie tego sądu, dokonywanej – co należy dobitnie podkreślić - w ścisłym powiązaniu z materiałem dowodowym zgromadzonym w przedmiotowej sprawie w toku jej rozpoznawania przez sądy I i II instancji. Oderwanie tej oceny od całokształtu dowodów, które stały się podstawą skazania, czyniłoby ją nieracjonalną i w zasadzie oderwaną od realiów sprawy. A przecież tylko na gruncie tych realiów i po wnikliwym skonfrontowaniu dowodów "nowych" (zgłoszonych we wniosku o wznowienie postępowania) z dowodami dotychczas występującymi, możliwe jest stwierdzenie, czy pierwsze z wymienionych nakazują uznać z dużym prawdopodobieństwem ustalenia dokonane przez orzekające sądy obu instancji za wadliwe. Ze wskazanej wyżej podstawy wznowienia wynika zatem, że rozpoznanie wniosku o wznowienie z tego tytułu ogranicza się wyłącznie do badania, czy rzeczywiście po uprawomocnieniu się wyroku skazującego ujawniły się nowe fakty lub dowody, które wskazują na oczywistą (graniczącą z pewnością) lub co najmniej wysoce prawdopodobną błędność wyroku objętego wnioskiem.

W omawianej sprawie żadną miarą nie sposób przyjąć, aby przedstawione we wniosku o wznowienie postępowania okoliczności rzeczywiście stanowiły "nowe fakty i dowody nie znane przedtem sądowi", wskazujące na to, że skazany nie popełnił czynu albo czyn jego nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze".

[illegible]

1.2.15. Obowiązek wysłuchania skazanego przed wydaniem postanowienia w przedmiocie wyko-

przepisy: art. 178 § 2 k.k.w.

hasła: Warunkowe zawieszenie wykonania kary;

Postanowienie z dnia 23 lutego 2012 r., III KK 422/11

Teza:

Na tle przepisu art. 178 § 2 k.k.w. w orzecnictwie Sądu Najwyższego powinność wysłuchania skazanego ujmowana jest jako obowiązek sądu, realizowany w ten sposób, iż sąd ma dołożyć wszelkich starań mających na celu wysłuchanie skazanego lub jego obrońcy zwrot ten nie oznacza, że w każdej sytuacji sąd ma doprowadzić do złożenia wyjaśnień przez skazanego lub jego obrońcę. Jeżeli bowiem zachowanie skazanego wskazuje bezspornie, że skazany nie chce z prawa do udziału w posiedzeniu skorzystać, a więc nie chce złożyć stosownych wyjaśnień, to odstąpienie od wysłuchania nie stanowi obrazy przepisu art. 178 § 2 k.k.w.

Z uzasadnienia:

„Kasacja jest oczywiście zasadna, co umożliwiło Sądowi Najwyższemu jej uwzględnienie w trybie wskazanym w przepisie art. 535 § 5 k.p.k. Rację ma skarżący, że skazany nie został zawiadomiony w sposób prawidłowy o terminie posiedzenia, co stanowiło rażące

naruszenie prawa procesowego, a to art. 22 § 1 k.k.w. w zw. z art. 178 § 2 k.k.w. Przepis art. 22 § 1 k.k.w. w zw. z art. 178 § 2 k.k.w. – w brzmieniu obowiązującym w dacie procedowania – nakładał obowiązek zawiadomienia skazanego o posiedzeniu sądu, aby umożliwić mu skorzystanie z prawa do wysłuchania, przed podjęciem przez sąd decyzji w przedmiocie zarządzenia wykonania kary warunkowo zawieszzonej. Obowiązek zawiadomienia jest zrealizowany wówczas, gdy zawiadomienie o terminie posiedzenia zostanie wysłane na ten adres (lub adresy), który skazany podał jako adres miejsca zamieszkania lub pobytu w kraju albo też – w przypadku przebywania za granicą – jako adres dla doręczeń (art. 139 k.p.k.). Nie wiedząc o posiedzeniu wyznaczonym w przedmiocie zarządzenia wykonania kary, której wykonanie warunkowo zawieszono, skazany nie miał możliwości wzięcia w nim udziału, co oznaczało, iż nie mógł on przedstawić swoich racji oraz argumentów odnoszących się do złożonego wniosku o zarządzenie wykonania kary, co z kolei stanowiło rażące naruszenie prawa do obrony (art. 6 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.). W czasie postępowania karnego skazany (wówczas oskarżony) podał, iż nie ma miejsca zameldowania na pobyt stały, a jako adres pobytu w Polsce wskazał ul. L., G., zaś jako adres dla korespondencji podał adres ul. K. B. - adres kancelarii adwokackiej jego obrońcy. Na ten ostatni adres wysyłano zawiadomienia o terminach rozpraw w sądzie I i II instancji (k. 540, 674, 723, 734), chociaż zdarzały się także sytuacje, gdy wysyłano wezwania na inny adres, w ogóle nie wskaziwany przez skazanego (k. 625, 672). W toku postępowania wykonawczego zawiadomienie o terminie posiedzenia wysłano na adres ul. K., 18-100 Ł. (k. 758), nie dokonując analizy akt sprawy i nie zwracając uwagi na podany w toku postępowania karnego adres do korespondencji, jak i wyraźną deklarację skazanego wypowiedzianą w toku rozprawy głównej, iż nie przebywa w Ł. na ul. K. (k. 558). To oświadczenie skazanego było zresztą oczywiste także w kontekście informacji znajdującej się na k. 239B (poświadczenie niezameldowania w kraju od 2005 r. i jedynie czasowego zameldowania pod tym adresem). Co więcej, przed terminem posiedzenia w aktach sprawy znalazła się informacja kuratora sądowego, iż skazany najprawdopodobniej przebywa za granicą i nie jest znane miejsce zamieszkania (k. 757). Informacji tej nie wykorzystano w sposób prawidłowy, czego wyrazem było zaniechanie analizy akt sprawy przez sędziego referenta, jak i nieujawnienie informacji kuratora w czasie posiedzenia w dniu 8 sierpnia 2007 r. Jak wykazano powyżej, już pobieżna analiza akt sprawy prowadziłaby do stwierdzenia, że zawiadomienie o terminie posiedzenia wysłane zostało pod niewłaściwy adres, a zatem, iż posiedzenie winno zostać odroczone (art. 117 § 2 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.) w celu właściwego zrealizowania obowiązku z art. 22 § 1 k.k.w. w zw. z art. 178 § 2 k.k.w. W protokole posiedzenia nie odnotowano zresztą w ogóle czy skazany został zawiadomiony o terminie posiedzenia, choć fakt wydania postanowienia w tym dniu przesądza, iż sąd uznał, że nie ma formalnych przeszkód do procedowania. Tymczasem trzeba nadmienić, że na tle przepisu art. 178 § 2 k.k.w. w orzecznictwie Sądu Najwyższego powinność wysłuchania skazanego ujmowana jest jako obowiązek sądu, realizowany w ten sposób, iż sąd ma dołożyć wszelkich starań mających na celu wysłuchanie skazanego lub jego obrońcy (por. np. postanowienia SN: z dnia 25 stycznia 1996 r., II KRN 183/95, OSNKW 1996, z. 11-12, poz. 91; z dnia 10 czerwca 1991 r., II KRN 48/91, OSNKW 1991, z. 10-12, poz. 54; z dnia 1 września 2010 r., III KK 86/10, OSNKW 2010, z. 10, poz. 92.). Oczywiście zwrot ten nie oznacza, że w każdej sytuacji sąd ma doprowadzić do złożenia wyjaśnień przez skazanego lub jego obrońcę. Jeżeli bowiem zachowanie skazanego wskazuje bezspornie, że skazany nie chce z prawa do udziału w posiedzeniu skorzystać, a więc nie chce złożyć stosownych wyjaśnień, to odstąpienie od wysłuchania nie stanowi obrazy przepisu art. 178 § 2 k.p.k. (por. np. postanowienie SN z dnia 4 kwietnia 1997 r., V KKN 42/97, Prok. i Pr. 1997, z. 9, poz. 13). W niniejszej sprawie również przez pryzmat tak wykładanego przepisu art. 178 § 2 k.k.w. widoczne są zaniechania sądu, stanowiące o rażącym naruszeniu także prawa do wysłuchania skazanego.

Jest zatem jasne, iż taki sposób procedowania w sposób rażąco naruszył wskazane powyżej przepisy procesowe, pozbawił skazanego możliwości zaprezentowania swoich racji oraz argumentów na ich poparcie, co mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia (art. 6 k.p.k.). W tym stanie rzeczy konieczne stało się uchylenie zaskarżonego postanowienia, a wobec faktu, iż skazanie uległo zatarciu z dniem 15 lipca 2010 r. (art. 76 § 1 i 2 zdanie ostatnie k.k.) konieczne stało się umorzenie postępowania wykonawczego na podstawie art. 15 § 1 k.k.w.”

1.2.16. Tryb orzekania w kwestii wznowienia postępowania karnego

przepisy: art. 544 § 3 k.p.k., art. 546 k.p.k.

hasła: Wznowienie postępowania – ogólnie;

Postanowienie z dnia 23 lutego 2012 r., III KO 91/11

Teza:

Zgodnie z art. 544 § 3 k.p.k. w kwestii wznowienia sąd orzeka na posiedzeniu bez udziału stron, chyba że prezes sadu lub sąd postanowi inaczej.

Skoro nie doszło także do sprawdzenia okoliczności faktycznych, to nie miał również zastosowania przepis art. 546 k.p.k., co w konsekwencji skutkowało nieuwzględnieniem złożonego wniosku o sprowadzenie skazanego na posiedzenie.

Z uzasadnienia:

„1. Na wstępie trzeba wskazać, że zgodnie z art. 544 § 3 k.p.k. w kwestii wznowienia sąd orzeka na posiedzeniu bez udziału stron, chyba że prezes sadu lub sąd postanowi inaczej. W niniejszej sprawie nie zaistniały żadne okoliczności do uznania, że celowe i zasadne jest uczestnictwo skazanego w takim posiedzeniu. Rozstrzyganie na posiedzeniu co do wznowienia postępowania jest orzekaniem w oparciu o ściśle określone, i to z mające li tylko prawny charakter, okoliczności, co czyni zbytecznym udział stron w tym posiedzeniu. Skoro zaś nie doszło także do sprawdzenia okoliczności faktycznych, to nie miał również zastosowania przepis art. 546 k.p.k., co w konsekwencji skutkowało nieuwzględnieniem złożonego wniosku o sprowadzenie skazanego na posiedzenie.

2. Wniosek o wznowienie postępowania okazał się niezasadny i z tego powodu podlegał oddaleniu. Trzeba na wstępie stwierdzić, czego nie zaznaczył autor tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia, że wniosek dotyczy tylko jednego czynu przypisanego skazanemu prawomocnym wyrokiem, tj. przestępstwa z art. 197 § 3 k.p.k. W tej części wniosek wskazywał jako podstawę wznowienia art. 540 § 1 pkt 2 a k.p.k., a więc żądanie wznowienia uzasadnione było istnieniem podstawy propter nova pomimo, że tymi nowymi faktami i dowodami miało być nagranie rozmowy, które dowodziło, iż w postępowaniu karnym świadek S. W. oraz pokrzywdzona I. Z. złożyli fałszywe zeznania. Już sama treść wniosku wskazuje zatem w sposób bezsporny, że faktycznie oparty on został na twierdzeniu, iż w postępowaniu karnym dwóch świadków dopuściło się przestępstwa fałszywych zeznań, a zatem nagranie rozmowy S. W. stanowi nie o nowych faktach, tak jak obecnie wskazuje na to w podstawie prawnej wniosku obrońca skazanego powołując art. 540 § 1 pkt 2 a k.p.k., ale dowodzi złożenia fałszywych zeznań w procesie. Złożenie fałszywych zeznań w procesie prawomocnie zakończonym może być podstawą wznowienia postępowania, ale w oparciu o inny przepis, tj. art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k., przy czym musi zostać wówczas spełniony warunek określony w art. 541 § 1 k.p.k. Ten warunek w sprawie niniejszej nie został spełniony, co wynika z treści prawomocnego postanowienia prokuratora Prokuratury Rejonowej w O. z dnia 25 lutego 2011 r. którym odmówiono

└┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘

Postanowienie z dnia 22 lutego 2012 r., IV KK 166/11

przypisany był związany z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego albo orzeczenie wydano z powodu takiej działalności, jak również orzeczenia wydane za opór przeciwko kolektywizacji wsi oraz obowiązkowym dostawom, przy czym nieważność takiego orzeczenia stwierdza odpowiedni sąd okręgowy (art. 2 cyt. ustawy). Jeżeli natomiast chodzi o decyzje o internowaniu wydane w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981 r. w Polsce stanu wojennego, to zgodnie z przepisem art. 2 ustawy z dnia 19 września 2007 r. o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 191, poz. 1372), stały się one nieważne z mocy prawa z dniem wejścia w życie tej ustawy, co nastąpiło z dniem 18 listopada 2007 r. (zob. art. 5 tejże ustawy).

W myśl natomiast przepisu art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. osobie, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia albo wydano decyzję o internowaniu w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981 r. w Polsce stanu wojennego, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z wykonania tego orzeczenia albo decyzji.

Gdyby zatem wziąć pod uwagę jedynie powyższy przepis ustawy, to wnioskodawcy S. H. przysługiwałoby od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z wykonania decyzji o jego internowaniu w okresie od 13 do 24 grudnia 1981 r.

Rzecz jednak w tym, że zgodnie z przepisem art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r., który wszedł w życie z dniem 18 listopada 2007 r. (zob. art. 1 pkt 5 lit. h ustawy z dnia 19 września 2007 r.), przepisu art. 8 ust. 1 "nie stosuje się do osób, których działalność, w okresie będącym podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia albo uznania za nieważne decyzji określonej w ust. 1, stanowiła zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego".

Z tego też powodu Sąd Okręgowy w K. w uzasadnieniu swojego orzeczenia z dnia 10 września 2010 r. jednoznacznie stwierdził, że podjęcie przez wnioskodawcę współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa było zaprzeczeniem działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego i pomimo jego internowania w okresie stanu wojennego, wniosek o zasądzenie odszkodowania i zadośćuczynienia - wobec spełnienia przesłanki określonej w art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. - należało oddalić. Sąd ten również przyjął, że przez użyte w art. 8 ust. 5 omawianej ustawy pojęcie "okres będący podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia albo uznania za nieważne decyzji", należy rozumieć "okres od 1 stycznia 1944 r. do 31 grudnia 1989 r." i to niezależnie od tego, czy odszkodowanie dotyczy osoby, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia, czy też odszkodowanie dotyczy osoby, wobec której wydano decyzję o internowaniu w związku z wprowadzeniem w Polsce stanu wojennego w dniu 13 grudnia 1981 r. W kontekście konstytucyjnej zasady równości wszystkich obywateli wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji RP), brak jest jakichkolwiek podstaw do różnicowania sytuacji prawnej osób, wobec których stwierdzono nieważność orzeczenia i osób, wobec których wydano decyzję o internowaniu. Nie ma również logicznego wytłumaczenia dlaczego osobie, najpierw represjonowanej w sposób określony w art. 1 ust. 1 ustawy lutowej, która następnie (w okresie do 31 grudnia 1989 r.) prowadziła działalność, która stanowiła zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, nie przysługuje prawo do odszkodowania i zadośćuczynienia, natomiast prawo takie miałyby przysługiwać osobie, wobec której wydano decyzję o internowaniu w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego i która po zwolnieniu z internowania podjęła działalność, która stanowiła zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. W obu tych przypadkach podjęcie działalności stanowiącej zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, po uprzednim represjonowaniu za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, musi być uznane za zachowanie nie zasłu-

gujące na akceptację i niegodne, a tym samym wykluczające możliwość zasądzenia odszkodowania za wcześniejsze represjonowanie. W ocenie tego Sądu "zamysłem ustawodawcy zapewne było by przyznać rekompensatę tym, którzy swoją postawą, zachowaniem i oporem nie tylko prowadzili walkę niepodległościową, ale w tej walce okazali się niezłomni, a ich działalność nie mogłaby być uznana za zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, nie tylko przed, ale również i po zapadłych, pozbawiających ich wolności, orzeczeniach lub decyzji o internowaniu".

We wniesionej apelacji pełnomocnik wnioskodawcy dowodził, że taka wykładnia art. 8 ust. 5 omawianej ustawy jest niedopuszczalną wykładnią *contra legem* i w jego ocenie przez "okres będący podstawą (...)" należy rozumieć okres poprzedzający wydanie decyzji o internowaniu, rozciągający się w granicach od 1 stycznia 1944 r. z jednej strony, do daty wydania decyzji o internowaniu - z drugiej strony. W przypadku zaś orzeczenia podlegającego unieważnieniu będzie to okres od 1 stycznia 1944 r. do daty popełnienia zarzucanego lub przypisanego czynu.

Sąd Apelacyjny w K. w zaskarżonym kasacją wyroku podzielił wyrażone w omawianym zakresie zapatrywanie Sądu pierwszej instancji. Stwierdził, że jakkolwiek określenie "okres będący podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia albo uznania za nieważne decyzji" nie jest dostatecznie czytelne, to jednak nieuprawniony jest wniosek pełnomocnika wnioskodawcy, że w kontekście dochodzonego odszkodowania i zadośćuczynienia, zdarzenia występujące po zwolnieniu z internowania nie mają już żadnego znaczenia. Podjęcie więc przez wnioskodawcę działalności stanowiącej zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, po jego uprzednim internowaniu, w pełni wyczerpuje przesłanki opisane w art. 8 ust. 5 ustawy, a to przesądza o tym, że nie można było uwzględnić jego wniosku o przyznanie mu odszkodowania i zadośćuczynienia.

W złożonej kasacji pełnomocnik wnioskodawcy ponownie stara się wykazać, że w kontekście art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. podlegające ocenie jest jedynie to zachowanie wnioskodawcy, które miało miejsce "przed wydaniem orzeczenia lub decyzji", a więc w omawianym przypadku przed wydaniem decyzji o internowaniu S. H.

Odnosząc się zatem do wskazanego w kasacji zarzutu należy stwierdzić, że rzeczywiście użyte w art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. sformułowanie "okres będący podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia albo uznania za nieważne decyzji", może nasuwać trudności w jego interpretacji. W tym zakresie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 marca 2010 r. (sygn. akt V KK 230/09, OSNKW 2010/6/54) stwierdził, że "przez okres "będący podstawą uznania za nieważną decyzji o internowaniu" należy rozumieć okres, w jakim doszło do wydania tej decyzji, czyli poprzedzający ją, a owa działalność, czyli to, co było powodem internowania, nie może stanowić zaprzeczenia działalności, której dotyczy ustawa z dnia 23 lutego 1991 r.". Rzecz jednak w tym, że powyższe orzeczenie zostało wydane w zupełnie innym stanie faktycznym i rozważania Sądu Najwyższego dotyczyły innego zagadnienia. W wymienionej sprawie przyczyną internowania wnioskodawcy była wyłącznie jego przeszłość kryminalna, która stanowiła niewątpliwie zaprzeczenie działalności niepodległościowej, o jakiej mowa w ustawie z dnia 23 lutego 1991 r., a nie działalność polityczna, której w ogóle on nie prowadził. To właśnie w tym kontekście Sąd Najwyższy wskazał, że na gruncie tej ustawy, przy dochodzeniu odszkodowania i zadośćuczynienia, niezbędnym jest wykazanie, że pozbawienie wolności wiązało się z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, a w każdym razie, że nie była to działalność stanowiąca jej zaprzeczenie, która wyłącza uprawnienie do odszkodowania i zadośćuczynienia. Skoro zaś do chwili internowania wnioskodawca takiej działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego nie prowadził, a wręcz prowadził działalność stanowiącą jej zaprzeczenie, to oczywistym jest, że nie mógł on skutecznie dochodzić swoich roszczeń w trybie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r.

Jeżeli natomiast chodzi o orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 12 lutego 2009 r. (II AKa 8/09, Biul. SAKa 2009/2/7), w uzasadnieniu którego wyrażono pogląd, że pojęciu okresu będącego podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia lub uznania za nieważne decyzji - wobec osób internowanych, odpowiada czas poprzedzający wydanie decyzji o internowaniu, w którym cezurę stanowią będą z jednej strony data określona w ustawie jako początkowa, tj. 1 stycznia 1944 r., z drugiej zaś - data wykonania decyzji o internowaniu, to jak słusznie zauważył Sąd Apelacyjny w K. w zaskarżonym kasacją wyroku, Sąd Apelacyjny w Katowicach powyższy pogląd wyraził na gruncie stanu faktycznego będącego przedmiotem rozpoznania tej konkretnej sprawy i koncentrował się tylko na zagadnieniu, na ile przesłanka negatywna po stronie internowanego występowała przed datą jego internowania.

Z kolei Sąd Apelacyjny w Krakowie podobny pogląd - jak w wyroku wydanym w przedmiotowej sprawie - wyraził w wyroku z dnia 10 czerwca 2010 r. (sygn. akt II AKa 97/10 - nie publ.). Także wspomniany już wyżej Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 13 stycznia 2011 r. (sygn. akt II AKa 429/2010, KZS 2011/5/121), wyraził jednak pogląd odmienny od tego, wyrażonego w wyroku z dnia 12 lutego 2009 r., a mianowicie, że sformułowanie "okres" użyte w art. 8 ust. 5 omawianej ustawy "powinno odnosić się także do czasu od 1 stycznia 1944 r. do 31 grudnia 1989 r. Zatem pojęcie „okresu będącego podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia albo uznania za nieważne decyzji określonej w ust. 1” należy rozumieć jako czas, w którym zapadały orzeczenia, które po wejściu w życie ustawy lutowej uznawano za nieważne i czas wydawania decyzji o internowaniu, które na mocy art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 19 września 2007 r. o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego z mocy prawa stały się nieważne. Nie chodzi w tym przypadku o okresy związane z poszczególnymi orzeczeniami i decyzjami odnoszącymi się do konkretnych osób, mimo użycia liczby pojedynczej, ale generalnie o okres, w jakim zapadały wszystkie te orzeczenia i decyzje. Intencją ustawodawcy było zatem wyłączenie z możliwości dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia osób, które w jakimkolwiek momencie swojego życia w okresie od 1 stycznia 1944 r. do 31 grudnia 1989 r., prowadziły działalność sprzeczną z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Obowiązujące sformułowanie jest bardziej pojemne niż projektowane i mieszczą się w jego zakresie zarówno osoby będące tajnymi i świadomymi współpracownikami, ale też np. byli członkowie kierownictwa PZPR podlegający internowaniu oraz wszyscy inni, których działalność była zaprzeczeniem działalności patriotycznej".

Niewątpliwie należy zwrócić uwagę na intencje projektodawców zmiany omawianej ustawy, dokonane ustawą z dnia 19 września 2007 r., a do czego nawiązał już w przytoczonym powyżej orzeczeniu Sąd Apelacyjny w Katowicach. Wniesiony do Sejmu RP poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (druk nr 595) stanowił m.in., że w art. 8 nowelizowanej ustawy dodaje się ustęp 5 w brzmieniu: "przepisu ust. 1 nie stosuje się do osób będących współpracownikami organów bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne (t. jedn., Dz. U. z 1999 r., Nr 42, poz. 428)". Z jego uzasadnienia wynika natomiast w sposób nie budzący jakichkolwiek wątpliwości, że "prawa do występowania o odszkodowanie nie przysądza się osobom, będącym tajnymi i świadomymi współpracownikami organów bezpieczeństwa państwa". Z powyższego wynika, a co nie powinno budzić jakichkolwiek kontrowersji, że - w intencji projektodawców zmiany ustawy - prawo do dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia nie przysługiwałoby tym osobom, wobec których co prawda stwierdzono nieważność orzeczenia lub uznano za nieważną decyzję o internowaniu, ale które w jakimkol-

wiek momencie swojego życia w okresie od 1 stycznia 1944 r. do 31 grudnia 1989 r., były tajnymi i świadomymi współpracownikami organów bezpieczeństwa państwa. Bez znaczenia przy tym byłaby tu okoliczność, czy owa tajna i świadoma współpraca z organami bezpieczeństwa państwa miała miejsce przed późniejszym podjęciem działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, czy też dopiero po okresie takiej działalności. Identycznie tę kwestię należałoby oczywiście odnieść do osób internowanych w okresie stanu wojennego, które taką współpracę z organami bezpieczeństwa państwa mogły podjąć zarówno przed, jak i po ich internowaniu.

Powyższy proponowany przepis art. 8 ust. 5 omawianej ustawy uległ jednak w toku prac parlamentarnych zmianie i obecnie jego treść brzmi: "przepisu ust. 1 nie stosuje się do osób, których działalność w okresie będącym podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia albo uznania za nieważne decyzji określonej w ust. 1, stanowiła zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego". Zasadniczym zagadnieniem zatem jest to, czy owa zmiana treści przepisu art. 8 ust. 5 była tylko zabiegiem stylistyczno-lingwistycznym, czy też była to zmiana merytoryczna, a więc czy w założeniu projektodawców przepis ten miał objąć swoim zakresem zupełnie inny krąg osób.

Z materiałów przekazanych przez Kancelarie Sejmu i Senatu RP wynika w sposób jednoznaczny, że owa zmiana przepisu nastąpiła pomiędzy posiedzeniami Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka w dniach 7.06.2006 r. i 11.07.2006 r.. W dniu 7 czerwca 2006 r. na posiedzeniu Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka została powołana podkomisja nadzwyczajna do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, która swoje sprawozdanie z prac nad tym projektem przedstawiła w dniu 11 lipca 2006 r.

Ze stenogramów posiedzeń tejże podkomisji w dniach 4 i 11 lipca 2006 r. wynika, że zmiana treści przepisu art. 8 ust. 5 podyktowana była tym, iż równolegle w Sejmie toczyły się prace nad nową ustawą o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, która uchwalona w dniu 18 października 2006 r. (t. jedn. Dz. U. z 2007 r., Nr 63, poz. 425 z późn. zm.), jednocześnie uchyliła przepisy obowiązującej wcześniej ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne (t. jedn., Dz. U. z 1999 r., Nr 42, poz. 428 z późn. zm.). Podnoszono w szczególności, że "w związku z tym, że tzw. ustawa lustracyjna lada moment przestanie istnieć w starej formie, oczywiste się wydaje, że nie można powoływać się na zapisy tej ustawy i w związku z tym zaproponowano następujący zapis: przepisu ust. 1 nie stosuje się do osób, których działalność w okresie będącym podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia albo uznania za nieważne decyzji (...), stanowiła zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (...)" . Jednocześnie zastrzegano, że jakkolwiek nie wszystkie osoby internowane, były związane z działalnością opozycyjną i wśród internowanych znaleźli się również członkowie ówczesnego KC PZPR i innych organów, w tym i osoby, które współpracowały ze służbą bezpieczeństwa, aby precyzyjnie rozpracować podziemie oraz, że internowanie generalnie było niezgodne z prawem i dlatego decyzje w tym przedmiocie powinny być unieważnione z mocy prawa, to jednak "prawo do wystąpienia o odszkodowania miałyby mieć tylko te osoby, które nie współpracowały ze służbami bezpieczeństwa, czyli których działalność nie stanowiła zaprzeczenia działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego".

Nie znając ponadto jaki będzie ostateczny kształt nowej ustawy lustracyjnej i jaki katalog działań, uznanych za współpracę z organami bezpieczeństwa państwa zostanie w niej wymieniony, wprowadzono swoistego rodzaju zabezpieczenie w postaci doręczenia z urzędu prokuratorowi odpisu żądania odszkodowania i zadośćuczynienia (art. 8 ust. 2d

omawianej ustawy), aby "pieniądze, które może zasądzić sąd, nie trafiły do osób, które współpracowały z organami bezpieczeństwa państwa".

Zwrócić przy tym należy również uwagę, że w myśl stosownych przepisów powołanych powyżej ustaw, obowiązek złożenia oświadczenia dotyczącego pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z tymi organami dotyczył okresu od 22 lipca 1944 r. do 10 maja 1990 r., według art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 11.04.1997 r., a według art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 18.10.2006 r. - okresu od 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r.

Dalsze prace nad tym projektem ustawy w żadnej mierze nie wskazują, aby intencje projektodawców co do omawianego zapisu art. 8 ust. 5 - który w swojej treści językowej (poza drobnymi zmianami redakcyjnymi wynikającymi z techniki legislacyjnej) pozostał niezmienny - zostały w jakikolwiek sposób podważone. To zaś upoważnia do twierdzenia, że wolą ustawodawcy było, aby odszkodowania za poniesione szkody i zadośćuczynienia za doznane krzywdy wynikłe z wydania orzeczenia albo decyzji o internowaniu, które zostały uznane za nieważne, nie przysługiwały tym osobom, które w okresie od 1 stycznia 1944 r. do 31 grudnia 1989 r. prowadziły działalność stanowiącą zaprzeczenie działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Oczywiście osoby te mogły, zarówno przed, jak i po wydaniu wobec nich orzeczeń lub decyzji, które zostały uznane za nieważne, prowadzić działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego i z tego tytułu ponieść określone szkody i krzywdy, jednakże w oparciu o omawianą ustawę żadne odszkodowanie lub zadośćuczynienie im nie przysługuje. Takie uprawnienie zostało przyznane tylko tym, którzy w całym tym okresie okazali się niezłomni i nigdy nie podjęli się działalności, która byłaby zaprzeczeniem działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Istotne jest również to, że przecież zgodnie z przepisem art. 1 ust. 1 ustawy z 1991 r. procedura stwierdzania nieważności dotyczy tych orzeczeń, które zostały wydane w okresie od dnia 1 stycznia 1944 r. do dnia 31 grudnia 1989 r., a tym samym pojęcie "okres będący podstawą stwierdzenia nieważności orzeczenia albo uznania za nieważne decyzji", o jakim mowa w art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r., winno być odnoszone nie tylko do okresu poprzedzającego wydanie tegoż orzeczenia albo decyzji, ale również po tym czasie, aż do dnia 31 grudnia 1989 r.

Reasumując należy zatem stwierdzić, że zgodnie z przepisem art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, osobom, które w jakimkolwiek okresie od 1 stycznia 1944 r. do 31 grudnia 1989 r. prowadziły działalność, która była zaprzeczeniem działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, nie przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z wykonania orzeczenia, którego stwierdzono nieważność albo decyzji o internowaniu, która z mocy prawa została uznana za nieważną. Bez znaczenia jest przy tym to, czy działalność taka miała miejsce przed, czy też po wydaniu takiego orzeczenia albo decyzji.”

└┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘

1.2.18. Warunki aktualizujące obowiązek sądu do powołania biegłego lekarza seksuologa

przepisy: art. 202 § 3 k.p.k., art. 202 § 2 k.p.k.

hasła: Opinia biegłego – inne:

Postanowienie z dnia 8 lutego 2012 r., V KK 180/11

Teza:

Z mocy art. 202 § 3 k.p.k. obowiązek powołania biegłego lekarza seksuologa do udziału w wydaniu opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego, w zakresie zaburzeń preferencji seksualnych, ciąży na sądzie lub prokuratorze jedynie wówczas, gdy wniosek o jego powołanie, na podstawie art. 202 § 2 k.p.k., złożą powołani uprzednio lekarze psychiatrzy.

Z uzasadnienia:

„Ustosunkowując się do kontrowersji odnoszącej się do zakresu obowiązywania art. 202 § 3 k.p.k. w brzmieniu nadanym temu przepisowi ustawą z dnia 5 listopada 2009 r., Sąd Najwyższy przyznaje rację prezentującemu swoje stanowisko na rozprawie kasacyjnej prokuratorowi Prokuratury Generalnej oraz autorowi kasacji. Sąd Najwyższy zgadza się z zapatrywaniem, że norma intertemporalna zawarta w art. 11 ustawy nie odnosi się do czynności dowodowych. W konsekwencji nie jest zasadne zapatrywanie, że skoro postanowienie o powołaniu biegłych psychiatrów wydane zostało przed wejściem w życie ustawy nowelizującej art. 202 § 3 k.p.k., sporządzona przez nich opinia musi być uznana za spełniającą wymagania ustawowe, niezależnie od tego, czy zmaterializowały się warunki zastosowania tego przepisu, czy też nie. Zgodnie bowiem z treścią art. 10 ustawy nowelizującej, dla zastosowania art. 202 § 3 k.p.k., który to przepis dodany został tą ustawą, rozstrzygające jest to, czy rozprawa główna rozpoczęła się przed wejściem w życie ustawy nowelizującej, czy też po tej dacie. Ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. weszła w życie w dniu 8 czerwca 2010 r., zaś rozprawa główna w rozpoznawanej sprawie rozpoczęła się w dniu 29 lipca 2010 r. W rezultacie, w sprawie podlegał zastosowaniu art. 202 k.p.k. w brzmieniu ustalonym ustawą nowelizującą.

Powyższe nie przesądza jednak o zasadności kasacji. Podniesiony w niej zarzut byłby bowiem skuteczny jedynie wówczas, gdyby w sprawie spełnione były przesłanki zastosowania art. 202 § 3 k.p.k., którego naruszenia autor kasacji upatruje w jego niezastosowaniu. Uznając, że w przedmiotowej sprawie nie miało to miejsca, zwrócić trzeba uwagę przede wszystkim na to, że nie dokonano tu ustalenia, iżby czyn, za który skazano Waldemara W., popełniony był w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych. Autor kasacji (zapewne także prokurator Prokuratury Generalnej) przyjmuje to jako oczywistość i nie podejmuje nawet próby argumentowania tego stanowiska. Tymczasem, jak wynika z art. 202 § 3 k.p.k., warunkiem zastosowania tego przepisu wcale nie jest okoliczność, że czyn popełniony został w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, ale okoliczność, że zachodzi konieczność sporządzenia „opinii o stanie zdrowia psychicznego w zakresie zaburzeń preferencji seksualnych”. Jest dla Sądu Najwyższego rzeczą niepodlegającą dyskusji, że o konieczności takiej nie przesądza sama kwalifikacja prawna czynu zarzucanego oskarżonemu. Ustawodawca najwyraźniej powiązał taką konieczność z opiniowaniem psychiatrycznym, słusznie zakładając, że nie jest i nie może być zadaniem sądu dokonywanie nawet wstępnego osądu, czy zachowanie oskarżonego wynika z zaburzeń preferencji seksualnych lub z takimi zaburzeniami jest związane. Niezależnie od tego, co miał na myśli ustawodawca formułując przesłanki zastosowania art. 202 § 3 k.p.k., ocena ich spełnienia musi być w pierwszym rzędzie pozostawiona biegłym psychiatrom.

W związku z powyższym należy uznać, że z mocy art. 202 § 3 k.p.k. obowiązek powołania biegłego lekarza seksuologa do udziału w wydaniu opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego, w zakresie zaburzeń preferencji seksualnych, ciąży na sądzie lub prokuratorze jedynie wówczas, gdy wniosek o jego powołanie, na podstawie art. 202 § 2 k.p.k., złożą powołani uprzednio lekarze psychiatrzy. Argumentując to zapatrywanie odwołać się trzeba do argumentacji a rubrica i wskazać, że § 3 art. 202 k.p.k. stanowi *lex specialis* wobec § 2 tego przepisu. Z art. 202 § 2 k.p.k. wynika, że powołani w sprawie biegli psychiatrzy mogą złożyć wniosek o powołanie biegłego lub biegłych innej specjalności, wskazanej przez biegłych, którzy składają wniosek, a sąd lub prokurator zobowią-

zany jest takiego biegłego lub biegłych powołać. Szczególna sytuacja zachodzi wówczas, gdy zachodzi konieczność wydania opinii biegłych psychiatrów o stanie zdrowia psychicznego w zakresie zaburzeń preferencji seksualnych. W takiej sytuacji, zgodnie z art. 202 § 3 k.p.k., biegli psychiatrzy muszą złożyć wniosek o „dokooptowanie” do zespołu biegłych biegłego lekarza seksuologa. Oczywiście, nie wyklucza to ani wnioskowania o powołanie, ponadto, także biegłego lub biegłych innych specjalności na podstawie art. 202 § 2 k.p.k., ani też powołania przez sąd biegłego lekarza seksuologa na podstawie art. 193 §1 k.p.k., gdy nie zachodzi sytuacja określona w art. 202 § 3 k.p.k.

Uwzględniając powyższe uwarunkowania na tle okoliczności rozpoznawanej sprawy, za-uważać trzeba, że do naruszenia art. 202 § 3 k.p.k. nie doszło dlatego, że powołani biegli psychiatrzy nie złożyli wniosku o powołanie – do udziału w wydaniu opinii o stanie zdro-wia psychicznego oskarżonego Waldemara W. – biegłego lekarza seksuologa. Sąd Re-jonowy zatem, nie powołując takiego biegłego, nie mógł naruszyć art. 202 § 3 k.p.k. Tym samym, Sąd Okręgowy w P., nie naruszył prawa procesowego, utrzymując w mocy wy-rok Sądu pierwszej instancji, wobec niestwierdzenia obrazy art. 202 § 3 k.p.k..”

1.3. Orzecznictwo Izby Wojskowej Sądu Najwyższego

1.4. Zagadnienia prawne

1.4.1. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w Kielcach, sygn. akt I KZP 4/12

Czy w obowiązującym stanie prawnym unormowania zawarte w treści art. 38 ust. 1 - 7 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (tekst jednolity - Dz. U. 2003.106.1002 z późn. zmianami) określające sposób wykonania (organ oraz sposób postępowania) przypadku zwierzęcia, orzekanego jako środek karny tyczą wyłącznie rozstrzygnięć podejmowanych w oparciu o treść art. 35 ust. 3; art. 37 ust. 4; art. 37a ust. 2 cytowanej wyżej ustawy czy też stanowią podstawę prawną wykonywania przypadku zwierzęcia (pies rasy chart) orzeczoną w oparciu o inną podstawę prawną - w szczególności w oparciu o treść art. 44§6 kk?

1.4.2. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w Krakowie i przekazane do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, sygn. akt I KZP 5/12

Czy użyte w art. 115 § 10 kk znamię „w czasie orzekania nie ukończył 24 lat” dotyczy wydania pierwszego wyroku w sprawie, czy też każdego kolejnego wydanego w tej sprawie wyroku?

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

2.1. Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego

(źródło: www.trybunal.gov.pl)

2.2. Wokanda Trybunału Konstytucyjnego

(źródło: www.trybunal.gov.pl)

2.2.1. Stosowanie środków przymusu bezpośredniego oraz użycie broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej (K 11/12)

Prokurator Generalny wniósł o zbadanie zgodności:

1) przepis art. 22 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 roku o Służbie Więziennej z art. 92 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

2) przepisy § 2 ust. 2, § 3 ust. 1 i ust. 2 zdanie pierwsze, § 5 ust. 2, § 7, § 8 ust. 1, ust. 3 i ust. 4, § 9 ust. 1, § 10, § 11, § 12, § 13, § 14, § 17, § 18, 2 § 19, § 20, § 21, § 22, § 23 ust. 1 i ust. 3, § 24 oraz § 26 ust. 1, ust. 2 i ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 lipca 2010 roku w sprawie stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz użycia broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej z art. 22 ustawy, o której mowa w pkt 1, jak również z art. 92 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału

2.2.2. Tryb uchwalania nowelizacji Prawa o ustroju sądów powszechnych (K 8/12)

Krajowa Rada Sądownictwa wniosła o zbadanie zgodności:

1) ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw została uchwalona przy niedochowaniu trybu wymaganego przepisami prawa dla przyjęcia takiego aktu w zakresie dotyczącym:

a) przeprowadzenia pierwszego czytania ustawy na posiedzeniu komisji sejmowej zamiast na posiedzeniu plenarnym Sejmu, przez co doszło do naruszenia art. 37 ust. 2 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, a w konsekwencji art. 2 w związku z art. 7 i art. 119 ust. 1 Konstytucji RP,

b) braku formalnego zaopiniowania przez Krajową Radę Sądownictwa projektu ustawy w postaci, którą Rada Ministrów przedłożyła Sejmowi, przez co doszło do naruszenia art. 2 w związku z art. 7 i art. 186 ust. 1 Konstytucji oraz art. 2 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa,

2) art. 1 pkt. 4 i 5 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw w zakresie dotyczącym nadania nowego brzmienia art. 9 i dodania art. 9a w ustawie z dnia 27 lipca 2001 roku – Prawo o ustroju sądów powszechnych i rozszerzenia kompetencji nadzorczych organu władzy wykonawczej – Ministra Sprawiedliwości, przy jednoczesnym pozbawieniu uprawnień prezesów sądów w zakresie nadzoru administracyjnego nad działalnością sądów, o której mowa w nowym art. 8 pkt 1 tej ustawy

- z art. 10 ust. 1 i art. 173 Konstytucji RP,

3) art. 1 pkt 13 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw w zakresie dotyczącym nadania nowego brzmienia art. 20 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych

- z art. 176 ust. 2 w związku z art. 180 ust. 1, 2 i 5 Konstytucji RP, a także z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2,

4) art. 1 pkt 14 lit. d) ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw w zakresie dotyczącym nadania nowego brzmienia § 3 w art. 21 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, w wyniku którego ograniczono uprawnienia prezesa sądu do kierowania podległym mu dyrektorem sądu, w szczególności pozbawiając go możliwości wydawania dyrektorowi sądu poleceń, dotyczących jego kompetencji określonych w nowym art. 31 a § 1 pkt. 1 – 3 i 5 tej ustawy – z art. 2, art. 10 ust. 1 i art. 173 Konstytucji RP,

5) art. 1 pkt 15 lit. a) ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw w zakresie dotyczącym nadania nowego brzmienia § 1 w art. 22 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, w wyniku którego pozbawiono prezesa sądu kompetencji w zakresie działalności administracyjnej sądu, określonej w nowym art. 8 pkt 1 tej ustawy, powierzając je dyrektorowi sądu nadzorowanemu w tej dziedzinie przez organ władzy wykonawczej Ministra Sprawiedliwości – z art. 2, art. 10 ust. 1 i art. 173 Konstytucji RP,

6) art. 1 pkt 21 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw w zakresie dotyczącym dodania nowego art. 31a § 1 pkt. 1, 3 i 4 w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, w wyniku którego wyposażono dyrektora sądu, nadzorowanego przez organ władzy wykonawczej Ministra Sprawiedliwości, w kompetencje do kierowania działalnością administracyjną sądu, określoną w nowym art. 8 pkt 1 tej ustawy, a także nadano mu status zwierzchnika służbowego wobec pracowników sądu, z wyłączeniem sędziów, referendarzy sądowych oraz asystentów sądów, z pominięciem w tym zakresie uprawnień prezesa sądu – z art. 2, art. 10 ust. 1 i art. 173 Konstytucji RP,

7) art. 1 pkt 24 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw w zakresie dotyczącym dodania nowych przepisów w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych:

a) art. 32b § 1 i 3, w których przewidziano fakultatywne, a nie obligatoryjne odwołanie dyrektora sądu przez organ władzy wykonawczej Ministra Sprawiedliwości, w przypadkach negatywnej opinii zgromadzenia ogólnego sędziów apelacji sprawozdania dyrektora z działalności sądów w zakresie powierzonych mu zadań (nowy art. 31 a § 2) oraz wniosku prezesa sądu związanego z naruszeniem przez dyrektora sądu obowiązków oraz

b) art. 32c § 1 i 2, w którym nie przewidziano żadnych uprawnień dla prezesa sądu w zakresie wynagradzania dyrektora sądu, wyposażając w takie kompetencje jedynie organ władzy wykonawczej Ministra Sprawiedliwości

- jest niezgodny z art. 2, art. 10 ust. 1 i art. 173 Konstytucji,

8) art. 1 pkt 31 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw w zakresie dotyczącym dodania nowych przepisów w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych:

a) art. 37g § 5, w którym nie przewidziano możliwości wniesienia środka zaskarżenia przez prezesa lub wiceprezesa sądu od uwagi na piśmie sporządzonej przez organ władzy wykonawczej Ministra Sprawiedli-

2.2.9. Prawo do obrony; odmowa wyznaczenia obrońcy z urzędu; brak możliwości bezpośredniego zaskarżenia zarządzenia prezesa sądu (art. 81 § 1, art. 78 § 2 k.p.k.) (K 30/11)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności:

1. Artykułu 81 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim nie przewiduje zaskarżenia zarządzenia prezesa sądu w przedmiocie odmowy wyznaczenia obrońcy z urzędu przez stronę, która złożyła wniosek w trybie art. 78 § 1 Kodeksu postępowania karnego – z art. 45 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP i z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.
2. Artykułu 78 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim nie przewiduje zaskarżenia postanowienia sądu w przedmiocie cofnięcia wyznaczenia obrońcy z urzędu – z art. 45 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP i z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.

Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału

└─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘

2.2.10. Zasady porozumiewania się tymczasowo aresztowanego z obrońcą (art. 73 § 2 i 3 k.p.k.) (K 25/11)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł zgodności o zbadanie zgodności art. 73 § 2 i 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału

└─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘ └─┘

2.2.11. Określenie katalogu zbieranych danych o jednostce za pomocą środków technicznych w działaniach operacyjnych; zasady niszczenia pozyskanych danych (K 23/11 – połączona z K 28/11)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności:

1. art. 19 ust. 6 pkt 3 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji;
 2. art. 9e ust. 7 pkt 3 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej;
 3. art. 36c ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej;
 4. art. 31 ust. 7 pkt 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych;
 5. art. 27 ust. 6 pkt 3 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu;
 6. art. 17 ust. 5 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym;
 7. art. 31 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego
- z art. 2 i art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

o zbadanie zgodności:

- 1) art. 20c ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, art. 10b ust. 1 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, art. 36b ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej, art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządku i dyscypliny,

kowych, art. 28 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego z art. 49 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz z art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności,

2) art. 36b ust. 5 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej, art. 28 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, art. 18 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, art. 32 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego w zakresie w jakim, przepisy te zezwalając na pozyskiwanie danych, o których mowa w art. 180c i art. 180d ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne nie przewidują zniszczenia tych spośród pozyskanych danych, które nie zawierają informacji mających znaczenie dla prowadzonego postępowania z art. 51 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału

└┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘

2.2.12. Prawo do korzystania z pomocy obrońcy na etapie czynności wyjaśniających; postępowanie w sprawach o wykroczenia (art. 4 k.p.s.w.) (K 19/11 – połączona z P 22/11)

Rzecznik Praw Obywatelskich wnioś o zbadanie zgodności art. 4 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia – w zakresie, w jakim przepis ten pomija prawo do korzystania z obrońcy na etapie prowadzenia czynności wyjaśniających przez osoby, co do których istnieją uzasadnione podstawy do sporządzenia przeciwko nim wniosku o ukaranie – z art. 2 i art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 32 ust. 1 Konstytucji RP oraz z art. 6 ust. 3 lit. c Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i podstawowych Wolności.

Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału

└┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘ └┘

2.2.13. Przesłanki stosowania bezpośredniego przymusu (K 10/11 – połączona z K 11/11, K 15/11 i K 16/11)

Prokurator Generalny wniósł o zbadanie zgodności:

1) przepisu art. 16 ust. 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji z art. 92 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

2) przepisu art. 39 ust. 7 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie w związku z art. 16 ust. 4 ustawy, o której mowa w pkt 1, w zakresie, w jakim dopuszcza do stosowania przez strażnika Państwowej Straży Łowieckiej rodzajów środków przymusu bezpośredniego, w przypadkach i za pomocą sposobów określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 17 września 1990 r. w sprawie określenia przypadków oraz warunków i sposobów użycia przez policjantów środków przymusu bezpośredniego z art. 92 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

3) przepisy: § 3, § 5 ust. 1, § 6 ust. 1 i ust. 1c, § 8 ust. 1 – 3, § 9 ust. 1, § 10 ust. 1, § 12 ust. 1 i ust. 3, § 13 ust. 1 i ust. 4, § 14 ust. 1, § 15 ust. 1 i ust. 3, § 15a ust. 2 oraz § 15b, jak również przepisy § 14 ust. 2 i § 15a ust. 5, w zakresie, w jakim nakazują odpowiednie zastosowanie § 12 ust. 3, rozporządzenia Rady Ministrów, o którym mowa w pkt. 2, z art. 16 ust. 4 ustawy, o której mowa w pkt 1, oraz z art. 92 ust. 1, jak również z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

o zbadanie zgodności:

1) przepisu art. 15 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym z art. 92 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

2) przepisów § 4 ust. 1, § 5 ust. 1, § 6 ust. 1, § 7 ust. 1 i ust. 2, § 9 ust. 1 – 3 i ust. 5 – 7, § 10 ust. 1 oraz § 11 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2006 r. w sprawie środków przymusu bezpośredniego stosowanych przez funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego z art. 15 ust. 3 ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym oraz z art. 92 ust. 1, jak również z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

o zbadanie zgodności:

1) przepisu art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu z art. 92 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

2) przepisów § 2 ust. 2, § 6, § 7 ust. 1, § 8 ust. 1 i ust. 2, § 9, § 10, § 11 ust. 2 oraz § 12 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 marca 2003 r. w sprawie środków przymusu bezpośredniego stosowanych przez funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, jak również § 11 ust. 1 tegoż rozporządzenia w związku z § 10 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 września 1990 r. w sprawie określenia przypadków oraz warunków i sposobów użycia przez policjantów środków przymusu bezpośredniego z art. 25 ust. 3 ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu i z art. 92 ust. 1, jak również z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

o zbadanie zgodności:

1) przepis art. 42 ust. 4 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych z art. 92 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

2) przepisy § 4 ust. 2, § 8, § 11, § 12 ust. 1 i ust. 2, § 13 ust. 1 i ust. 3, § 14 ust. 1, § 15 ust. 1 i ust. 3, § 16 ust. 1 i ust. 3, § 17, § 18 ust. 1 i ust. 3, § 19 ust. 1 – 3, § 20 ust. 1 i ust. 3 – 6, § 21 ust. 1 i ust. 3, § 23 ust. 1 oraz § 23 ust. 2 i ust. 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2001 r. w sprawie warunków i sposobów użycia środków przymusu bezpośredniego przez żołnierzy Żandarmerii Wojskowej z art. 42 ust. 1 ustawy, o której mowa w pkt. 1, jak również z art. 92 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

3) przepis art. 68 ust. 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej z art. 92 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

4) przepisy § 2, § 3 ust. 1 i ust. 2, § 4, § 5 ust. 1 i ust. 3, § 6, § 7, § 8 ust. 1 i ust. 3, § 9 ust. 2, § 10 ust. 1 – 3 oraz § 11 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 marca 2010 r. w sprawie użycia środków przymusu bezpośredniego przez funkcjonariuszy celnych z art. 68 ust. 8 ustawy, o której mowa w pkt. 3, jak również z art. 92 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

5) przepis art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej z art. 92 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

6) przepisy § 2 ust. 2, § 3, § 4 ust. 1, § 5 ust. 1 i ust. 2, § 6 ust. 1 i ust. 3, § 7, § 10 ust. 1 i ust. 2, § 11, § 12 ust. 1 i ust. 4, § 13, § 14 ust. 1 i ust. 3, § 14a ust. 2 i ust. 5, § 14b ust. 1 i ust. 3, § 16 ust. 1 i ust. 2, § 18, § 19, § 24, § 26 ust. 1 – 5, jak również § 29 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lutego 1998 r. w sprawie określenia warunków i sposobu użycia środków przymusu bezpośredniego i użycia broni palnej przez funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz warunków i sposobu użycia środków przymusu bezpośredniego, a także zasad użycia broni palnej przez pododdziały odwodowe Straży Granicznej z art. 24 ust. 3 ustawy, o której mowa w pkt 5, jak również z art. 92 ust. 1 oraz z art. 41 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału

2.2.14. Granice odpowiedzialności karnej; prawo budowlane (art. 90 Prawa budowlanego)
(P 27/11; połączona z P 1/12 i P 2/12)

Sąd Rejonowy w Janowie Lubelskim wystąpił z pytaniem: czy art. 90 ustawy z 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane jest zgodny z art. 2 i z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP?

Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału

2.2.15. Dopuszczalność prowadzenia postępowania o przestępstwo wypełniające także znamiona wykroczenia, po tym, gdy postępowanie o wykroczenie zostało prawomocnie zakończone (P 25/11; połączona z P 34/11)

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi wystąpił z pytaniem: czy art. 17 § 1 pkt 7 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie w jakim pomija to, że nie wszczyna się postępowania karnego, a wszczęte umarza, gdy postępowanie o wykroczenie co do tego samego czynu tej samej osoby, zostało wcześniej prawomocnie zakończone, jest zgodny z art. 2 Konstytucji RP, art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, art. 14 ust. 7 Międzynarodowego paktu Praw Obywatelskich i Politycznych?

Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału

2.2.16. Odpowiedzialność karna i wykroczeniowa za ten sam czyn (art. 10 § 1 k.w.) (P 23/11)

Sąd Rejonowy w Grójcu wystąpił z pytaniem: czy art. 10 § 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń w zakresie, w jakim dopuszcza stosowanie wobec tej samej osoby, za ten sam czyn, odpowiedzialność za przestępstwo i wykroczenie, jest zgodny z art. 2 Konstytucji RP, art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r.?

Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału

2.2.17. Obrót instrumentami finansowymi (P 11/11)

Sąd Rejonowy w Kielcach wystąpił z pytaniem: czy art. 183 ust. 1 i art. 39 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi jest zgodny z art. 42 ust. 1 i art. 2 Konstytucji RP?

Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału

2.2.18. Przesłanki warunkujące przyznanie odszkodowania za poniesioną szkodę; uznanie za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (P 8/11)

Sąd Okręgowy w Szczecinie wystąpił z pytaniem: czy art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego jest zgodny z art. 2, art. 32 ust. 1, art. 52 ust. 2 i art. 77 ust. 2 Konstytucji RP w zakresie, w jakim określa podmioty uprawnione do wystąpienia z wnioskiem jako „obecnie zamieszkujących na terytorium RP”.

Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału

2.2.19. Obowiązek oskarżonego poddania się badaniom; zastosowanie środków przymusu, asysta przy badaniu (U 2/11)

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o zbadanie zgodności

1) § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2005 r. w sprawie poddawania badaniom lub wykonywania czynności z udziałem oskarżonego oraz osoby podejrzanej z art. 74 § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, art. 41 ust. 1, art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 92 ust. 1 Konstytucji RP,

2) § 5 ust. 2, § 10 ust. 1 rozporządzenia wymienionego w pkt 1 w części zawierającej słowa "mimo zastosowania przymusu bezpośredniego," z art. 74 § 4 k. p. k., art. 41 ust. 1 i art. 92 ust. 1 Konstytucji RP.

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.20. Działanie na szkodę spółki, *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege* (art. 585 § 1 k.s.h.) (SK 19/11)

W skardze kasacyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 585 § 1 k.s.h. z art. 42 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

2.2.21. Tymczasowe aresztowanie; przedłużenie stosowania tego środka; zasady zawiadamiania obrońcy osoby, wobec której ma być zastosowane tymczasowe aresztowanie o terminie przesłuchania tej osoby (art. 249 § 3 i 5 k.p.k.) (SK 10/11)

W skardze kasacyjnej wniesiono o zbadanie zgodności

1) art. 249 § 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego w zakresie, w jakim pomija obowiązek wysłuchania zainteresowanego (podejrzanego lub oskarżonego) przy dalszym stosowaniu - przedłużeniu aresztu, z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 42 ust. 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także z art. 5 ust. 4 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2;

2) art. 249 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, w zakresie w stanowi, że zawiadomienie obrońcy osoby, wobec której ma być zastosowane tymczasowe aresztowanie, o terminie przesłuchania tej osoby nie jest obowiązkowe, ale uzależnione od wniosku oskarżonego oraz dodatkowej przesłanki nieutrudniania przeprowadzenia tej czynności w sytuacji, gdy udział prokuratora w takim przesłuchaniu jest obligatoryjny – z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 42 ust. 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także z art. 5 ust. 4 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2.

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌ ┌

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

2.2.32. Rozpoznanie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki; brak przesłanek przyznania lub odmowy zasądzenia na rzecz skarżącego odszkodowania za przewlekłość postępowania (SK 12/10)

W skardze kasacyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki z art. 77 ust. 1 w związku z art. 2 i z art. 45 ust. 1 oraz z art. 45 ust. 1 w związku z art. 78 i w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

2.2.33. Obligatoryjność zarządzenia wykonania kary w związku popełnieniem przez skazanego, w okresie próby, przestępstwa podobnego i skazania go na karę pozbawienia wolności (art. 75 § 1 k.k., art. 178 § 2 k.k.w.) (SK 9/10)

W skardze kasacyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 75 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny z art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 42 ust. 2, art. 40 Konstytucji RP w związku z art. 41 ust. 1 i art. 31 ust. 3, a ponadto art. 178 § 2 kodeksu karnego wykonawczego z art. 2, art. 42 ust. 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

2.2.34. Ustawa o Policji; zasady postępowania z materiałami kontroli operacyjnej (SK 7/10)

W skardze kasacyjnej wniesiono o zbadanie zgodności art. 19 ustawy o Policji z art. 42 ust. 2 oraz art. 51 ust. 2 i 4 Konstytucji RP w zakresie, w jakim przepis ten umożliwia gromadzenie i dołączenie do akt postępowania karnego materiałów kontroli operacyjnej dokumentujących kontakty oskarżonego z obrońcą, jak również nie zawiera obowiązku zniszczenia takich materiałów, oraz nie przewiduje procedury umożliwiającej skuteczne żądanie zniszczenia takich materiałów.

[Dokumenty w sprawie dostępne na stronie internetowej Trybunału](#)

2.2.35. Zasady orzekania środka karnego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych (art. 42 § 2 k.k., art. 43 § 1 k.k.) (P 24/09 – połączona z P 43/09)

Sąd Rejonowy w Złotoryi wystąpił z pytaniem czy:

1) art. 42 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny jest zgodny z art. 31 ust. 3 w związku z art. 64 ust. 1, art. 52 ust. 1 i art. 65 ust. 1 oraz z art. 2 Konstytucji RP w zakresie, w jakim przewiduje obligatoryjne orzeczenie przez sąd zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych w wypadku popełnienia przez osobę uczestniczącą w ruchu, skazaną za przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji popełnione w stanie nietrzeźwości, pod wpływem środka odurzającego lub ze zbiegnięciem z miejsca zdarzenia także w odniesieniu do tych sprawców, którzy w czasie czynu nie prowadzili pojazdu mechanicznego;

2) art. 43 § 1 (w związku z art. 39 pkt 3) ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny jest zgodny z art. 31 ust. 3 w związku z art. 52 ust. 1 i art. 65 ust. 1 Konstytucji RP w zakresie, w jakim za przestępstwo z art. 178a § 2 kodeksu karnego dopuszcza możliwość orzeczenia zakazu prowadzenia pojazdów na okres do lat 10.

3. Zmiany w prawie

(opr. dr Anna Błachnio-Parzych, członek Biura Studiów i Analiz SN)

Zmiany wchodzące w życie w marcu i kwietniu 2012 r.

- **W dniu 28 marca 2012 r.** – ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 203, poz. 1192).

Ustawa wprowadziła m.in. zmiany do Ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Prokuraturze, ustawy o Sądzie Najwyższym.

Zmiany w dwóch pierwszych wymienionych ustawach dotyczą m. in.: kwestii organizacyjnych, jak również warunków dotyczących powołania na określone stanowisko. Zmiany w ustawie o Sądzie Najwyższym polegają na uzupełnieniu art. 22 § 1 ust. 6 tej ustawy o zapis dotyczący możliwości powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego prezesa, wiceprezesa, starszego radcy lub radcy Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, mających 10 letni staż pracy.

Pełny tekst ustawy: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2011/s/203/1192/1>

- **W dniu 28 kwietnia 2012 r.** – ustawa z dnia 16 września 2011 r. o timeshare (Dz.U. Nr 230, poz. 1370).

Ustawa wprowadziła zmiany polegające na uchyleniu § 5 i 6 w art. 60¹ Kodeksu wykroczeń. Natomiast po art. 139 wprowadzony został przepis art. 139a dotyczący wykroczeń popełnianych w związku z zawieraniem umów timeshare.

Pełny tekst ustawy: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2011/s/230/1370/1>

- **W dniu 27 kwietnia 2012 r.** – ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym (Nr 240, poz. 1432).

Zmiany wprowadzone do ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym dotyczą bardzo wielu regulacji ustawy. Spośród nich wymienić można jako przykłady zmiany polegające na poszerzeniu zakresu osób, których dotyczą gromadzone w rejestrze dane, o obywateli polskich prawomocnie skazanych przez sądy państw obcych, możliwości gromadzenia tych danych w bazie danych systemu teleinformatycznego, czy regulacje dotyczące zadań biura informacyjnego.

Pełny tekst ustawy: <http://dziennikustaw.gov.pl/DU/2011/s/240/1432/1>

5. Informacja międzynarodowa

5.1. Rada Europy

5.1.1. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

5.1.1.1. Decyzja urzędnika o niedopuszczalności odwołania może ograniczać dostęp do sądu (opr. dr Hanna Kuczyńska, asystent sędziego, Izba Karna SN)

przepisy: art. 6 ust. 1 EKPCz

hasła: Prawo do sądu

Wyrok z 8 marca 2012 r. w sprawie Cadène przeciwko Francji (nr skargi 12039/08) i Célice przeciwko Francji (nr skargi 14166/09)

Teza:

W postępowaniu mandatowym osoba niezgadająca się z nałożeniem mandatu powinna mieć zapewniony dostęp do sądu. O zasadności oskarżenia w wytoczonej przeciwko niej sprawie wykroczeniowej (która jest sprawą karną w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji) powinien decydować sąd zgodnie z art. 6 ust. 1 Konwencji. Jeśli urzędnik w sposób nieprawidłowy uzna, że odwołanie, które powinno być przekazane do sądu, nie spełnia warunków formalnych i w rezultacie odrzuci je jako niedopuszczalne, zamyka tym samym dostęp do sądu, co stanowi naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji.

Z uzasadnienia:

Autorzy skargi do Trybunału zostali ukarani mandatami za przekroczenie szybkości karą w wysokości 68 euro. Do mandatów dołączono "formularz żądania zwolnienia" (formulaire de requête en exonération). Formularz ten przewiduje, że można nie przyjąć mandatu w trzech sytuacjach: gdy pojazd został skradziony lub sprzedany, gdy został pożyczony, oraz gdy miały miejsce inne powody nieuzasadnionego nałożenia kary, np. gdy ukarany nie zgadza się z nałożeniem mandatu. Taki formularz jest przekazywany do urzędnika w prokuraturze, który weryfikuje, czy zostały spełnione warunki formalne. Jeśli nie zostały spełnione – odwołanie jest odrzucane, a skarżący musi uiścić karę w wyższym wymiarze, jeśli są – albo umarza się postępowanie (w razie uznania zasadności skargi) albo przekazuje sprawę do sądu grodzkiego (jurisdiction de proximité). Obaj skarżący uiścili kaucję w wysokości nałożonej kary i złożyli wniosek do prokuratury wnosząc o zwolnienie od mandatu. Jean Cadène podniósł, że kamera popełniła błąd oznaczając jego prędkość jako niedopuszczalną (jechał 93 km/h przy ograniczeniu do 90 km/h), a on nie był w stanie stwierdzić, kto prowadził samochód, ponieważ nie zostało przesłane mu zdjęcie, z którego wynikałoby, że to on był kierowcą samochodu. Skarżący tego samego dnia, gdy otrzymał mandat, wystąpił do prokuratury z wnioskiem o przesłanie mu zdjęcia jako dowodu, że to on prowadził samochód. Prokuratura uznała, że w celu rozpoznania jego

odwołania należy wpłacić kaucję. Po jej wpłaceniu ponownie wysłał formularz, wnosząc o zwolnienie od mandatu, i podając w załączniku do formularza, dlaczego nałożenie mandatu było nieuzasadnione.

Damian Célice również został sfotografowany przez automatyczną kamerę, gdy jechał z prędkością 71 km/h przy ograniczeniu do 70 km/h. Również on wypełnił formularz i wniósł o zwolnienie od mandatu, podnosząc, że to nie on prowadził samochód w czasie przekroczenia prędkości, a co więcej, w samochodzie z 1975 r. (który został sfotografowany) nie sposób ustalić, czy jedzie on dokładnie 70 km/h, czy o 1 km szybciej. Również on zażądał zdjęcia, które by dowodziło, że to on prowadził samochód.

Obaj skarżący otrzymali pismo od urzędnika prokuratury, w którym ich skargi zostały uznane za niedopuszczalne z powodu niedopełnienia warunków formalnych – w pierwszym przypadku z tego powodu, że kierowca nie podał, z jakich powodów odmawia przyjęcia mandatu, a w drugim, ponieważ kierowca nie wskazał wyraźnie, że nie jest winny popełnienia tego wykroczenia. Kaucje zostały zatrzymane na poczet orzeczonej kary. Skarżący zostali poinformowani przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, że wpłacone przez nich kaucje zostały zaliczone na poczet nałożonego mandatu.

Opierając się o art. 6 ust. 1 (prawo do sądu) oraz art. 6 ust. 2 (domniemanie niewinności) Konwencji skarżący wnieśli skargi do Trybunału podnosząc, że o ich odpowiedzialności w postępowaniu wykroczeniowym powinien rozstrzygać bezstronny i niezawisły sąd.

Postępowanie przed Trybunałem

Rząd francuski w odpowiedzi na przedłożone Trybunałowi skargi wyraził pogląd, że powinny one zostać uznane za niedopuszczalne. Jego zdaniem skarżący nie wyczerpali krajowej drogi zaskarżenia. Mogli oni bowiem zaskarżyć wykonalność nałożonej kary w sądzie grodzkim (*juridiction de proximité*). Mogli również wystąpić przeciwko państwu z pozwem o odszkodowanie za błąd urzędnika. Trybunał nie zgodził się z tym rozumowaniem. Wskazał, że obie wskazane przez rząd francuski procedury nie mogły podważyć kary nałożonej na obu skarżących. Nie były to procedury poddające kontroli nałożenie tej sankcji w postępowaniu wykroczeniowym.

Trybunał wskazał, że prawo do sądu, którego jednym z aspektów jest prawo dostępu do sądu, nie jest prawem absolutnym. Dostęp do sądu może być przez państwo ograniczony, np. w drodze wprowadzenia formalnych ograniczeń prawa do apelacji lub zażalenia. Jednak te ograniczenia nie mogą ograniczyć dostępu do sądu w taki sposób, który zaprzecza samej istocie prawa do sądu. Ograniczenia te muszą być nakładane w taki sposób, by zmierzały do osiągnięcia określonego, uzasadnionego celu i czyniły to w sposób proporcjonalny w stosunku do tego zamierzonego celu.

W niniejszej sprawie Trybunał zauważył, że, po pierwsze, urzędnik prokuratury uznał odwołania obu skarżących za niedopuszczalne na błędnych podstawach. Z akt sprawy wynikało, że odwołania te zostały złożone na prawidłowych formularzach, zawierały wszystkie potrzebne informacje, autorzy jasno wskazali, że nie popełnili zarzucanych im wykroczeń, oraz podali uzasadnienie swojego twierdzenia. Nawet sam rząd pozwanego państwa zgodził się, że urzędnik nadużył swoich kompetencji, bowiem do jego obowiązków należało jedynie badanie formalnej poprawności odwołań. Jeśli przesłanki formalne zostały spełnione – tak, jak w niniejszych sprawach – powinien on niezwłocznie przestać sprawę do rozpoznania do sądu. Po drugie, w obu sprawach decyzja urzędnika prowadziła do zatrzymania kaucji w wysokości nałożonej kary i uznania jej za uiszczoną. W rezultacie, pomimo złożenia odwołań od mandatu postępowanie wykroczeniowe przeciw obwinionym zostało zakończone. W jego trakcie obwinieni nie zostali przesłuchani, a o zasadności oskarżenia w wytoczonej przeciwko nim sprawie karnej nie decydował sąd w

rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji, tylko urzędnik prokuratury. Tym samym sama istota prawa dostępu do sądu została naruszona.

W konsekwencji Trybunał stwierdził, że uznanie za niedopuszczalne odwołania od nałożonego mandatu prowadzące do niemożliwości zaskarżenia sprawy do sądu stanowiło odmowę prawa do sądu i jako takie stanowiło naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji.

Trybunał wskazał również na fakt, że podobną opinię wyraziła francuska Rada Konstytucyjna. Stwierdziła ona w wyroku, że w sytuacji, gdy urzędnik prokuratury uznał za niedopuszczalny wniosek o zwolnienie z kary administracyjnej w postaci mandatu, po tym, jak wpłacona została kaucja, gdzie ta decyzja urzędnika sprawiała, iż kaucja została przekształcona w zapłatę kary, niemożność odwołania od takiej decyzji do sądu grodzkiego jest niezgodna z „prawem do skutecznego dostępu do sądu”¹.

Jeśli chodzi o naruszenie art. 6 ust. 2 Konwencji, to Trybunał wskazał na swoje wcześniejsze orzecznictwo, w którym wyraził pogląd, że konieczność zapłaty kaucji w wysokości nałożonej kary jako przesłanki formalnej złożenia odwołania nie narusza sama w sobie zasady domniemania niewinności. Trybunał nie orzekł o nałożeniu kary pieniężnej na pozwane państwo na podstawie art. 41 Konwencji, uznając, że samo stwierdzenie naruszenia Konwencji ma stanowić dla skarżących wystarczające zadośćuczynienie za doznane krzywdy.

┘ ┘ ┘ ┘ ┘ ┘ ┘ ┘ ┘ ┘ ┘ ┘ ┘ ┘ ┘

¹ Decyzja nr 2010-38 QPC z 29 września 2010.

6. Przegląd książek i czasopism

(opr. dr Anna Błachnio-Parzych, członek Biura Studiów i Analiz SN)

6.1. Przegląd książek

- Alimenty a prawo karne. Praktyka wymiaru sprawiedliwości, D.J. Sosnowska, Lexis Nexis 2012;
- Analiza dyrektywalna przepisów części ogólnej Kodeksu karnego, M. Dabrowska-Kardas, Wolters Kluwer 2012;
- Fałszerstwa dzieł sztuki. Zagadnienia prawnokarne, A. Szczekała, Wolters Kluwer 2012;
- Fight against EU fraud. Administrative and criminal law issues, C. Nowak, Wolters Kluwer 2012;
- Gwarancje praw pokrzywdzonych w postępowaniach szczególnych, D. Gil, Wolters Kluwer 2012;
- Hazard. Studium kryminologiczne i prawne, L. Wilk, C.H. Beck 2012,
- Jawność procesu karnego, W. Jasiński, R. Ponikowski, J. Skorupka (red.), M. Kuźma, K. Nowicki, S. Szolucha, Wolters Kluwer 2012;
- Karnoprawna ochrona dziecka przed wykorzystaniem seksualnym, J. Mierzwińska-Lorencka, Wolters Kluwer 2012;
- Kodeks karny. Komentarz, A. Grześkowiak, K. Wiak, C.H. Beck 2012;
- Kodeks postępowania karnego. Komentarz 2012, W. Grzeszczyk, Lexis Nexis 2012;
- Kodeks postępowania karnego. Komentarz, K.T. Boratyńska, A. Sakowicz, A. Ważny, A. Górski, C.H. Beck 2012;
- Osoby na eksponowanych stanowiskach politycznych. Przeciwdziałanie korupcji i praniu pieniędzy, W. Jasiński, Wolters Kluwer 2012;
- Przepadek przedmiotów i korzyści pochodzących z przestępstwa, E.M. Guzik-Makaruk, Wolters Kluwer 2012;
- Przepisy karne ustawy o rachunkowości, O. Włodkowski, Wolters Kluwer 2012;
- Przestępstwa abstrakcyjnego i konkretnego zagrożenia dóbr prawnych, E. Hryniewicz, C.H. Beck 2012;
- Rola świadka w prawie karnym, T. Stępień, TNOiK 2012;
- Środki penalne we Francji i Polsce. Doktryna, legislacja, praktyka, P. Stępiak, C.H. Beck 2012;
- Wiktyimizacja wtórna. Geneza, istota i rola w przekształcaniu polityki traktowania ofiar przestępstw, L. Mazowiecka, Wolters Kluwer 2012

6.2. Przegląd czasopism

Edukacja prawnicza 2012 nr 3

- P. Rogoziński, Uczestnictwo przez oskarżonego na odległość w czynnościach sądowego w postępowaniu przyspieszonym;
- J.M. Doliński, Autoplagiat;

Jurysta 2012 nr 3

- Kilińska – Pękacz, Rozszerzenie ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym na inne osoby’;

Monitor Prawa Handlowego 2012 nr 1

- R. Zawłocki, Pokrzywdzenie banku przestępstwem oszustwa – glosa krytyczna;

Monitor Prawniczy 2012 nr 3

- S. Kowalski, Kilka uwag o „wykroczeniu skarbowym” z ustawy hazardowej;

Palestra 2012 nr 1-2

- R. Krajewski, Kontratyp karcenia małoletnich po wprowadzeniu prawnego zakazu stosowania wobec nich kar cielesnych;
- M. Wąsek-Wiaderek, O odszkodowaniu za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie. Uwagi na tle wyroku ETPCz z dnia 10 maja 2011 r. w sprawie Włoch nr 2 p. Polsce;
- A.M. Tęcza-Paciorek, Kilka uwag bna temat wyroku uniewinniającego;
- M. Pasiniewicz, Glosa do uchwały SN z dnia 23 marca 2011, I KZP 32/10;
- M. Hudzik, Przegląd orzecznictwa Izby Karnej SN;

Państwo i Prawo 2012 z. 3

- A. Liszewska, Usiłowanie przestępstwa narażenia na niebezpieczeństwo;
- J. Sieńczyło-Cvhlabic, J. Banasiuk, Pojęcie i istota zjawiska autoplagiatu w twórczości naukowej;
- D. Szumiło-Kulczycka, Kontrola osobista, przeglądanie zawartości bagaży, przeszukanie (przyczynek do kwestii racjonalności legislacji)
- J. Skorupka, Limitacja tymczasowego aresztowania w polskim procesie karnym;

Paragraf na drodze 2012 nr 1

- W. Czerwiński, Sankcje dla diagnosty – wątpliwości konstytucyjne;
- M. Małecki, Współsprawstwo wypadku drogowego. Studium nietypowego przypadku

- L.K. Paprzycki, Stan po użyciu i stan pod wpływem środka odurzającego;

Paragraf na drodze 2012 nr 2

- Skowron, O poprawianiu prawa;
- Zborowska, Data dokonania ostatecznego wpisu do ewidencji kierowców punktów karnych za przekroczenie prędkości zarejestrowana przez fotoradar;
- S. Żółtek, Zmiany w ustawie o transporcie drogowym w zakresie dotyczącym wykroczeń;
- L.K. Paprzycki, Spór o jednego świadka;
- Kamuda, J. Oleksiewicz, Projekt systemu wymiany informacji dotyczących przestępstw lub wykroczeń związanych z bezpieczeństwem w ruchu drogowym Unii Europejskiej;

Paragraf na drodze 2012 nr 3

- K.A. Politowicz, Starostwo powiatowe wobec środka karnego zakazu prowadzenia rowerów;
- L.K. Parzycki, Wypadek komunikacyjny z rozkazu;
- B. Kurzępa, Uprawnienia Straży Granicznej w zakresie kontroli ruchu drogowego;
- E. Kurzępa-Czopek, Wypadki kolejowe;

Przegląd Sądowy 2012 nr 3

- J. Konecki, Dostęp prokuratora, oskarżonego i obrońcy do materiałów niejawnych w postępowaniu karnym a prawo do rzetelnego procesu – uwagi na marginesie najnowszego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu;
- D. Stachurski, Sądowa kontrola zaniechania ścigania karnego – rzeczywiste czy pozorne wzmocnienie zasady legalizmu w procesie karnym;

Zamówienia publiczne 2012 nr 2

- M. Żurek-Majewska, Odpowiedzialność karna w zamówieniach publicznych;